

KL/57 50/e

GEHEIM

EX nr. 3

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
GENERALE STAF
AFD INLN/VEIL**

MAANDOVERZICHT

JANUARI 1973

GEHEIM

MAANDOVERZICHTJANUARI 1973

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang.

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.nr:</u>
Gebruikte afkortingen	v-vii
 SAMENVATTING	 1-2
 DEEL I: <u>Oost Europa</u>	
<u>Hoofdstuk A: Politiek</u>	
1. Samenvatting	3
2. Sovjet-Unie	
a. De positie van Brezhnev	4-5
b. Houding tov China en de VS	5
c. MBFR	5-14
d. EVC	14-16
3. Polen	
a. Verkeer met Oost-Duitsland	17
b. Houding tov Mongolië	17
4. Roemenië	
a. Nieuwe defensiewet	18-19
 <u>Hoofdstuk B: Economie</u>	
1. Samenvatting	20
2. Sovjet-Unie	
a. Defensiebudget	21
b. Behandeling budget en econ plan voor 1973	21-22
c. Crediet aan Turkije	22
3. Polen	
a. Plan voor 1973	23-24
3. Techn en econ samenwerking tussen Oost en West	25
a. Aan- en verkoop van licenties en patenten	26
b. "Joint ventures"	26
c. Internationale investeringen	26-27
 <u>Hoofdstuk C: Mil strategie/tactiek</u>	
1. Oost-Duitsland	
a. Speciale verkenningsopl bij NVA-Mechdivs	28

	<u>blz.nr:</u>
<u>Hoofdstuk D: Oorlogspotentieel</u>	
1. Oost-Duitsland	29-30
<u>Hoofdstuk E: Landstrijdkrachten</u>	
1. Samenvatting	31
2. Activiteiten	
a. Samenvatting	32
b. Oost-Duitsland	32-33
c. Polen	33
d. Tsjechoslowakije	33
3. Slagorde	
a. Oost-Duitsland/GSVG	37
b. Oost-Duitsland-NVA Grenstroepen	38-39
4. Sociale omstandigheden in het Poolse leger	
a. Financiële voorzieningen	40-42
b. Verlofregeling	42-43
c. Geneeskundige verzorging	43-44
d. Pensioenregeling	44-48
e. Mil rust- en vakantie-oorden	48-49
5. Personalialia	
a. Sovjet-Unie	50-51
<u>Hoofdstuk F: Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten</u>	
1. Sovjet-Unie	
a. Infiltratiemogelijkheden	52
2. Oost-Duitsland	
a. Veiligheidsmaatregelen in kader van verkeers- verdrag	53-54
b. Vorming toekomstige legale residenten VfK	55
<u>Hoofdstuk G: Diversen</u>	
1. NAVO-oefeningen	56

blz.nr:DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika

1. Samenvatting	57
2. Studentenonlusten in Egypte	58
3. Irak-Tsjechoslowakije, contract wapenleveranties	59
4. Oostblok wapenleveranties aan Arabische landen	60
5. Gevechten tussen Israël en Syrië	61-62

DEEL III: Verre Oosten

1. Samenvatting	63
2. Indochina	64-66
3. Het Sino-Sovjet geschil	67
4. Voedseltekorten	68

Gebruikte afkortingen

afd(n)	afdeling(en)
art	artillerie
at	anti tank
BAMD	Militair District Baltische Landen
bat(s)	bataljon(s)
BEMD	Militair District Witrusland
briggen	brigadegeneraal
bt(n)	batterij(en)
C	Commandant
CAMD	Militair District Centraal-Azië
cie(n)	compagnie(n)
CGS	Chef van de Generale Staf
CP	Communistische Partij
CPMD	Militair District Karpathen
CPSU	Communistische Partij van de Sovjet-Unie
CS	Chef van de Staf
div(s)	divisie(s)
ehd(n)	eenheid(eenheden)
FEMD	Militair District Verre-Oosten
Gde	Garde
genmaj	generaalmaajoor
gev	gevecht
gn	genie
gnk	geneeskundig
gr	grens
GS	Generale Staf
GSVG	Groep van Sovjet strijdkrachten in Oost-Duitsland
hw	houwitser
inf	infanterie
KIMD	Militair District Kiev
kn	kanon
kolgen	kolonelgeneraal
lask	landstrijdkrachten
LEMd	Militair District Leningrad
ll	luchtlanding
lntgen	luitenantgeneraal
lr(s)	leger(s)
lrgen	legergeneraal

lsk	luchts trij dkrachten
lua	luc gtdoelartillerie
MD(n)	Mili tair District(en)
mech	gemechaniseerd
mil	mili tair
MO	Maandoverzicht
mob	mobilisabel
MOMD	Mili tair District Moskou
mr(n)	mortier(en)
MSU	Maarschalk van de Sovjet-Unie
NCMD	Mili tair District Noord-Kaukasus
NVA	Nationale Volksarmee (= Oostduitse strij dkrachten)
ODMD	Mili tair District Odessa
oef(n)	oefening(en)
off(n)	officier(en)
oo(n)	onderofficier(en)
opl	opleiding
para	parachutist
pel(s)	peloton(s)
pers	personeel
PVO	luchtverdediging
reg(n)	regiment(en)
res	reserve
rk(n)	raket(ten)
rkw(s)	raketwerper(s)
SED	Communistische Partij van Oost-Duitsland
SGV	Groep van Sovjet strij dkrachten in Polen
SIMD	Mili tair District Siberië
skn	strij dkrachten
st(n)	staf (staven)
SU	Sovjet-Unie
t	transport
TEMD	Mili tair District Transbaikal
TCMD	Mili tair District Transkaukasus
tgm	telegram
tk	tank
tlv	terugstootloze vuurmond
tr	troep (troepen)
TsGV	Groep van Sovjet strij dkrachten in Tsjechoslowakije
TUMD	Mili tair District Turkestan
TVG	Tijdelijk Verboden Gebied

URMD	Militair District Oeral
vbd	verbindingen
verk	verkenning
VOMD	Militair District Wolga
vtg(n)	voertuig(en)
WP	Warschaupakt
YuGV	Groep van Sovjet strijdkrachten in Hongarije
zw	zwaar

Geheim

SAMENVATTING1. Oost-Europa

Hoewel regelmatig geruchten opduiken dat de positie van Brezhnev niet bijzonder stabiel (meer) zou zijn, valt een aftreden c.q. afzetten als partijleider binnen afzienbare tijd niet te verwachten. Op een groot aantal posten heeft hij (mogelijke) tegenstanders vervangen door medestanders, terwijl hij bovendien op een reeks successen kan wijzen op het gebied van de buitenlandse politiek. Wel zal voor hem veel afhangen van de eventuele resultaten voor de Sovjet-Unie van de conferenties in Helsinki en Wenen. Uit Sovjet publicaties blijkt duidelijk dat vooral t.a.v. de MBFR de standpunten van het Warschaupakt en de NAVO ver uiteen liggen.

In de verhouding met China heeft Brezhnev nog geen enkel resultaat kunnen boeken: een oplossing voor het geschil is nog lang niet in zicht. Wel is het hem gelukt om Mongolië stevig aan het Warschaupakt te binden; hoewel dit land geen lid is van het Warschaupakt, zijn er bilaterale verdragen gesloten met alle Warschaupaktlanden m.u.v. Roemenië. Dit land blijft zich nog steeds enigszins onafhankelijk opstellen hetgeen o.a. nu weer blijkt uit de eind december aanvaarde defensiewet, waarin (nogmaals) overduidelijk de nadruk wordt gelegd op de soevereiniteit en onafhankelijkheid van Roemenië.

Op economisch terrein gaat het de Sovjet-Unie niet goed: het vijfjarenplan m.b.t. de economische ontwikkeling van de Sovjet-Unie blijkt, halverwege dit plan, veel te hoog gegrepen en moet aanzienlijk worden gematigd. Het zwaarst beperkt wordt de productie van consumptiegoederen. De oorzaak hiervan zijn de industriële en landbouwresultaten in 1972. De defensiebegroting voor 1973 is gelijk aan die voor 1972. In Polen daarentegen zijn de bereikte resultaten t.o.v. het plan dermate gunstig, dat mogelijk reeds in 1973 het reële inkomen van de bevolking komt op het voor 1975 geplande peil. Het grote probleem hier is echter het grote aanbod jaarlijks van nieuwe werknemers.

Gedwongen door de minder goede resultaten, wordt in Comecon-verband gestreefd naar industriële samenwerking met het Westen: in het kader van de besprekingen in Helsinki zal dan ook omtrent economische en technische samenwerking het snelst resultaat kunnen worden bereikt.

Uit de reorganisatie en taakuitbreiding van de grenstroepen in Oost-Duitsland blijkt het streven om de infanterie-opleiding uit te breiden en zwaarder materieel (artillerie) in te delen, waardoor de grenstroepen als infanterie-eenheden inzetbaar zullen zijn. Mogelijk wordt hiermede vooruitgelopen op een eventuele vermindering van het aantal Sovjet-eenheden in Oost-Duitsland in het kader van de MBFR.

Daar door de erkenning van Oost-Duitsland door diverse westerlijke landen, in de nabije toekomst het aantal diplomatieke vertegenwoordigingen zal worden uitgebreid, volgen een aantal officieren van de NVA een opleiding voor het vervullen van de functie van militair attaché. De opleiding wordt verzorgd door de buitenlandse inlichtingendienst (ministerie voor staatsveiligheid) en de militaire inlichtingendienst (ministerie voor defensie).

2. Midden-Oosten/Noord-Afrika

De wapenleveranties door de Warschaupaktlanden aan de Arabische landen vindt gestaag voortgang. Zowel de Sovjet-Unie, Oost-Duitsland als Tsjechoslowakije leverden militair materieel aan o.m. Egypte, Syrië, Irak en Libië.

3. Verre-Oosten

Hoewel er een accoord is gesloten tussen de bij de strijd in Zuid-Vietnam betrokken partijen, blijft de vraag bestaan of dit een duurzame vredestoestand voor geheel Indochina zal betekenen.

Gezien de economische relaties tussen Japan en de Sovjet-Unie en China, ziet het er naar uit dat dit land zich niet buiten het Sino-Sovjet geschil zal kunnen houden.

DEEL I: Oost-EuropaHoofdstuk A: Politiek

Confidentieel

1. Samenvatting

- De positie van Brezhnev als partijleider van de CPSU lijkt vooralsnog niet verzwakt.
- Ondanks de hervatting van de bombardementen op Noord-Vietnam door de Verenigde Staten deed Brezhnev geen aanval op President Nixon. T.a.v. China was hij scherper dan gebruikelijk.
- Sovjet standpunt t.a.v. een MBFR-conferentie en EVC.
- Polen-Oost-Duitsland: een vrije uitwisseling van mensen en ideeën is geen eenvoudige zaak tussen twee socialistische broederlanden.
- Mongolië en Polen hebben op 11 december 1972 een vriendschapsverdrag gesloten.
- De nieuwe Roemeense defensiewet is een afwijzing van de "Brezhnev doctrine".

2. Sovjet-Unie

Dienstgeheim

a. De positie van Brezhnev

De laatste tijd circuleren er geruchten in de westerse pers dat de positie van partijleider Brezhnev in 1972 aanzienlijk zou zijn verzwakt.

Vooraf uit de orthodox-communistische hoek zou sterke kritiek zijn op zijn beleid. Deze kritiek zou vooral op de volgende punten zijn gebaseerd:

- de verwijdering van Sovjet militair personeel uit Egypte;
- twijfels omtrent het SALT-verdrag met de Verenigde Staten;
- de toenadering tot West-Duitsland;
- de slechte resultaten in de agrarische sector;
- een te zacht optreden tegen dissidenten in de Sovjet-Unie.

Vooraf met betrekking tot de slechte landbouw resultaten trekt men dan een vergelijking met de val van Khrushchev. Deze vergelijking gaat echter mank. In tegenstelling tot Khrushchev heeft Brezhnev er altijd voor zorg gedragen dat over belangrijke beleidsbeslissingen overeenstemming heerste binnen het Politbureau. Het zijn dus altijd collectieve beslissingen, waarvoor men Brezhnev niet alleen verantwoordelijk kan stellen. Ook heeft Brezhnev altijd goede betrekkingen onderhouden met het middenkader van de CPSU en met de strijdkrachten (vooral Grechko). Dit maakt een geslaagde "coup" tegen Brezhnev door middel van het Centraal Comité of een CPSU-congres minder waarschijnlijk. Verder hebben er de laatste maanden enkele opmerkelijke verschuivingen plaatsgevonden in de leiding van een aantal partijorganisaties van de deelrepublieken. Neutrale of anti-Brezhnev figuren werden vervangen door pro-Brezhnev figuren. Zo werd Shelest als partijleider van de Ukraine vervangen door Cherbitsky terwijl Mzhavanadze als partijleider van Georgië werd afgelost door Chevarnadze. Mzhavanadze werd op 18 december jl. ook nog afgezet als kandidaat-lid van het Politbureau.

Op het terrein van de buitenlandse politiek kan Brezhnev er bovendien op wijzen dat het prestige van de Sovjet-Unie door zijn buitenlandse politiek is vergroot. De Verenigde Staten erkennen de Sovjet-Unie als een gelijkwaardige wereldmacht terwijl de détente-politiek waarschijnlijk zal leiden tot een erkenning door het Westen van de status-quo in Europa en van de

Sovjet invloedssfeer in Oost-Europa.

Om bovengenoemde redenen is het niet waarschijnlijk dat Brezhnev, afgezien van gezondheidsredenen, in afzienbare tijd zal aftreden als partijleider van de CPSU.

Confidentieel

b. Houding t.o.v. China en de Verenigde Staten

Op 21 december 1972 hield Brezhnev een rede voor het Centraal Comité van de CPSU en de Opperste Sovjet, ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Unie van Sovjet republieken. Hoewel Brezhnev de hervatting van de Amerikaanse bombardementen op Noord-Vietnam in december jl. veroordeelde, werd president Nixon niet persoonlijk aangevallen.

Brezhnev stelde wel, dat de verdere ontwikkeling van de betrekkingen tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten afhankelijk waren van een bevredigende Vietnam-regeling.

Ten aanzien van China maakte Brezhnev bekend, dat de Sovjet-Unie op 15 januari 1971 een concept voor een non-agressie verdrag aan China had voorgelegd. In dit verdrag sprak men zich uit tegen het gebruik van geweld in de onderlinge betrekkingen en met name tegen het gebruik van nucleaire wapens. Brezhnev was in zijn toespraak vijandiger ten opzichte van China dan de laatste tijd gebruikelijk is in de Sovjet-verklaringen.

(B-2) (G)

Commentaar: Uit deze toespraak van Brezhnev blijkt dat de Sovjet-Unie veel prijs stelt op goede betrekkingen met de Verenigde Staten.

De betrekkingen tussen China en de Sovjet-Unie blijven gespannen.

Dienstgeheim

c. MBFR

In verband met een beter begrip ten aanzien van het standpunt dat de Sovjet leiders met betrekking tot een MBFR hebben ingenomen, is in dit rapport een artikel overgenomen uit het Sovjet tijdschrift "Wereldeconomie en internationale betrekkingen" van juni 1972 waarin dit onderwerp wordt behandeld. Dit tijdschrift wordt uitgegeven door "Het Instituut voor Wereldeconomie en internationale betrekkingen" te Moskou en is van ideologische signatuur.

De auteur van dit artikel is Yu. Kostko. Over zijn persoon is verder niets bekend.

Ten aanzien van dit artikel de volgende opmerkingen:

- (1) Uit dit artikel blijkt dat de Sovjet-Unie waarschijnlijk wel bereid is tot wederzijdse, maar niet tot evenwichtige troepenvermindering.
- (2) De Sovjet-Unie wenst als uitgangspunt voor MBFR-besprekingen de totale krachtsverhoudingen tussen de beide defensieve blokken te behandelen en deze MBFR-besprekingen niet enkel te beperken tot een deel (de centrale sector) van Europa. Het standpunt van de Sovjet-Unie luidt als volgt: regionaal evenwicht valt niet los te koppelen van Europees en wereld evenwicht. Deze overweging vormt de basis voor het Sovjet standpunt dat alle Europese staten, met inbegrip van de neutrale, aan een MBFR-conferentie dienen deel te nemen.
- (3) Sinds de NAVO-voorstellen van 1968 en 1970 met betrekking tot dit onderwerp, zijn de betrekkingen tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten zodanig gewijzigd dat reeds vele factoren welke onderdeel uitmaken van de krachtsverhouding tussen de beide defensieve blokken, bilateraal tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten zijn besproken hetgeen heeft geleid tot SALT-I en de SALT-II.

De Sovjet-Unie is van mening dat, indien men uitgaat van de totale krachtsverhouding, ook het tactisch en strategisch nucleair potentieel deel van de gesprekken dient uit te maken.

De Sovjet-Unie ziet dus een duidelijke relatie tussen een MBFR-conferentie en de bilaterale gesprekken tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie over een beperking van het nucleair potentieel.

"Balance of Terror"
of
het garanderen van echte veiligheid
door Yu. KOSTKO

Het is volkomen duidelijk, dat het toekomstige Europese systeem van veiligheid moet voorzien in de opbouw van een structuur, die de mogelijkheid van het ontstaan van militaire conflicten in Europa zou uitsluiten. Door de Westerse landen wordt wijd en zijd de stelling gepropageerd, dat in de na-oorlogse periode de vrede in Europa slechts verzekerd was dankzij het bestaan van twee militaire blokken, dankzij de "balance of terror", en dat ieder systeem van Europese veiligheid, wil dat systeem stabiel zijn, gebouwd moet worden op basis van "mutual deterrence". Een dergelijk systeem wordt echter terecht niet als een vredesstelsel beschouwd, maar als een "gewapende vrede", zij is immers gebaseerd op de militaire confrontatie van de twee blokken. Het instandhouden ervan zou de bestendiging van de huidige militaire confrontatie betekenen, wat onvermijdelijk zou leiden tot een verdere verhoging van de spanning. Een dergelijk systeem draagt destabiliserende elementen in zich: wantrouwen, achterdocht, rivaliteit en de bewapeningswedloop, die ontegenzeggelijk de verhoudingen in Europa negatief beïnvloeden. Onder dergelijke omstandigheden kan er geen sprake zijn van werkelijke ontspanning. Ieder onbetekenend conflict of zelfs een toevallig misverstand kan de vorm aannemen van een gewapende botsing of oorlog. De USSR en andere socialistische landen gaan ervan uit, dat praktische stappen moeten worden ondernomen om de oorzaken weg te nemen, die de bewapeningswedloop veroorzaken en die kunnen leiden tot het gebruik van militair geweld. Dit is dan ook de reden, dat, toen de kwestie rees, waar men moest beginnen met de opbouw van een veiligheidsstelsel en hoe men de militaire spanning moest verminderen, de socialistische landen het voorstel deden een Europese veiligheidsconferentie bijeen te roepen, en daar vraagstukken te bespreken, waarvan de oplossing een positieve stap in de goede richting zou betekenen.

Op het gebied van de militaire ontspanning zou het van uitzonderlijk grote betekenis kunnen zijn, dat men in de eerste plaats een aantal principes algemeen beveiligd, zoals daar zijn de onschendbaarheid van de grenzen, het niet-gebruiken van geweld alsmede het niet-dreigen met geweld, vreedzame coëxistentie en ontwapening. Dit zou de noodzakelijke voorwaarden scheppen voor het nemen van verdere maatregelen in de militaire sector. De geschiedenis leert, dat de meeste oorlogen in het verleden begonnen om een herziening van de grenzen, om territoriale aanspraken. De bevestiging van de onwrikbaarheid van de bestaande grenzen, waaronder ook de grenzen die als gevolg van de Tweede Wereldoorlog ontstonden, zou één van de belangrijkste oorzaken wegnemen, die tot conflicten, bewapeningswedloop en militaire spanning leiden.

Zoals bekend, verbiedt het Handvest van de Verenigde Naties het dreigen met en het gebruiken van geweld, maar dit principe is tot op heden nog niet ten volle verwezenlijkt. Daarom zou de bevestiging van dit principe in de vorm van een verbintenis of in de vorm van een verdrag en, het belangrijkste, de praktische verwezenlijking ervan in de betrekkingen tussen de Europese staten een belangrijk stabiliserend element van de veiligheid zijn.

Een andere karakteristieke trek in de benadering van het besproken probleem door de socialistische landen is, dat zij vraagstukken van veiligheid en ontwapening in nauw verband met elkaar brengen. Zich er scherp van bewust, welk een ernstig gevaar de massale vernietigingswapens in zich bergen, voert de Sovjet-Unie tezamen met de andere socialistische landen een consequente strijd voor het verbieden en vernietigen van kern-, chemische- en bacteriologische wapens.

Voor het verwezenlijken van deze doeleinden hebben de socialistische landen het initiatief genomen en actief meegewerkt aan de totstandkoming van verschillende afzonderlijke maatregelen, zoals daar zijn het stopzetten van kernproeven, non-proliferatie van kernwapens, het verbieden van research, produktie en accumulatie van reserves van bacteriologische (biologische) en

toxysche wapens, het instellen van kernwapen-vrije zones enz. Dezelfde doeleinden worden gesteld bij de onderhandelingen die de USSR en USA op het ogenblik voeren over de beperking van strategische bewapening (SALT).

De socialistische landen zijn van mening, dat de gelijktijdige ontbinding van NAVO en Warschaupakt, of als eerste stap de liquidatie van hun militaire organisaties een radicaal middel om militaire ontspanning in Europa te bereiken zou zijn.

Zij hebben bovendien meer dan eens verschillende afzonderlijke maatregelen voorgesteld met betrekking tot troepen vermindering, omlaagbrengen van defensie-uitgaven, de liquidatie van buitenlandse militaire bases enz.

Er bestaat geen twijfel over, dat de verwezenlijking van genoemde voorstellen zou leiden tot versterking van de internationale en dus van Europese veiligheid.

De laatste tijd wordt er in de bourgeois-pers op uitgebreide schaal reclame gemaakt voor het voorstel van "wederzijdse evenwichtige troepenvermindering" (MBFR) in Europa als een belangrijke constructieve bijdrage van het Westen aan de opbouw van een Europees veiligheidssysteem.

Het werd naar voren gebracht als antwoord op het programma van de socialistische landen en voor het eerst geformuleerd op de NAVO-conferentie te Reykjavik in juni 1968, waarna het nog eens werd herhaald in het communiqué van de conferentie te Rome in mei 1970.

Het voorstel maakte in de Westerse pers vele reacties los met betrekking tot de verschillende varianten van "vermindering" van troepen.

De meeste reacties vertonen ronduit de neiging, de Warschaupakt landen onder verschillende voorwendsels een hogere vermindering coëfficiënt te willen opdringen, om zo de superioriteit van de NAVO zeker te stellen.

In het bijzonder werd er in de pers een hele reeks modellen gepubliceerd, die waren gebaseerd op het principe van de zogenaamde asymmetrie. In sommige varianten wordt een troepenvermindering

van NAVO en Warschaupakt strijdkrachten voorgesteld in een verhouding van 1:3 of 1:4, in anderen zelfs van 1:6. Om een dergelijke "verhouding" te motiveren, worden volstrekt willekeurige "berekeningen" van de sterkte van de strijdkrachten van het Warschaupakt aangevoerd, en deze berekeningen worden nog eens gevolgd door allerlei speculatieve redeneringen. Overigens is zelfs volgens de onverdachte bron van het Institute for Strategic Studies te Londen de getalsverhouding tussen de landstrijdkrachten van beide zijden ongeveer in evenwicht. Als bewijs voor de noodzaak van asymmetrische (dat wil zeggen voor het Westen gunstige) troepenvermindering in Europa wordt vooral vaak de zogenaamde geografische factor gebruikt. Het is dit punt dat genoemd wordt in de officiële NAVO-documenten, in het bijzonder in de declaratie van NAVO-conferentie in Rome in 1970. Eén van de modellen, die de noodzaak van een disproportionele vermindering in een verhouding van 1:6 moet aantonen, is volledig gebaseerd op de "geografische factor". Het model gaat ervan uit, dat als één Amerikaanse eenheid uit Europa naar de USA wordt teruggetrokken, d.w.z. over een afstand van 3 duizend mijl, dat dan de Sovjet-Unie om het evenwicht te behouden 6 van haar eenheden moet terugtrekken, omdat zij slechts over een afstand van 500 mijl worden verplaatst. Het is noodzakelijk in het oog te houden, dat bij een terugtrekken, dat wil zeggen ontbinding van de troepen van de gewapende strijdkrachten in Europa, de "geografische factor" in het geheel geen bijzondere rol speelt. Als sommige tegenstanders van een werkelijke opleving van het troepenverminderingprobleem dit argument op hun schild verheffen (in hun vaandel schrijven), dan getuigt dat slechts van hun verknochtheid aan de denkwijze van gisteren, van hun onwil belangrijke problemen op te lossen. En inderdaad, welke betekenis heeft hun verwijzing naar het feit dat de Sovjet-Unie door de geografische nabijheid sneller zou kunnen mobiliseren, en haar divisies naar Centraal Europa overbrengen. Het is immers algemeen bekend, dat het militaire opperbevel van de NAVO enorme transportfaciliteiten tot zijn beschikking heeft alsmede een dicht net van vliegvelden, het hele wijdvertakte communicatiesysteem van West-Europa, het arsenaal van transportvliegtuigen van de NAVO en dergelijke.

Tegelijkertijd is de Sovjet-Unie door haar reusachtig uitgestrekte landgrenzen gedwongen aanzienlijke strijdkrachten te hunner verdediging aan te houden, niet alleen in het westen, maar ook in het oosten en zuiden van het land. Daarom moet men, zo men al wil uitgaan van de notoir valse premisse van de "atlantisten", er mee rekening houden dat de Sovjet-Unie haar leger naar het westen zou moeten overbrengen, laten we zeggen, van achter de Oeral, of van achter het Baikal-meer, en dat deze afstanden in bepaalde zin groter zou zijn dan de afstand van, laten we zeggen New York naar Londen.

Die zelfde "geografische factor" ziet er al geheel anders uit, als men hem bekijkt vanuit de mondiale krachtsverhouding, tussen de NAVO en het Warschaupakt in het geval van een groot militair conflict.

Het is zonneklaar, dat men de krachtsverhouding in Centraal Europa niet los kan zien van de andere gebieden en van de mondiale krachtsverhouding, vooral, wanneer men in aanmerking neemt, dat de mobiele onderdelen, de luchtmacht, de raket-onderdelen en de marine op het ogenblik een belangrijk percentage van de strijdkrachten uitmaken en hun operatiegebied kan men niet strikt regionaal beperken.

Centraal-Europa is op het ogenblik de voornaamste zone van militaire confrontatie van de strijdkrachten van NAVO en Warschaupakt. Maar in het geval van een militair conflict tussen deze partijen, laten we zeggen in Centraal-Europa zou men dat conflict niet tot dat gebied alleen kunnen beperken. En het spreekt vanzelf, dat als de escalatie (ontwikkeling) van een dergelijk conflict niet dadelijk tot staan gebracht wordt (waarbij in dat geval politieke oplossingen en niet militair geweld het beslissende woord zouden moeten spreken) dat het dan onvermijdelijk uitgroeit tot een mondiaal conflict tussen NAVO en de Organisatie van het Pakt van Warschau, waaraan ook derde landen zouden kunnen gaan deelnemen.

In de gegeven situatie zal dan de mondiale krachtsverhouding de belangrijkste rol gaan spelen. Zelfs volgens de gegevens van het Londense Institute for Strategic Studies overtreffen de strijdkrachten van de NAVO-landen, de landstrijdkrachten inbegrepen, de legers van het Warschaupakt in aantal.

Is het dan niet duidelijk dat de adepten van de "geografische factor" zouden moeten erkennen, dat in de geschetste situatie niet alleen de afstand tussen Europa en de USA en USSR belangrijk is, maar ook de afstand tussen laten we zeggen Alaska of Okinawa en Wladiwostok. Onder de "geografische factor" zal men ook moeten begrijpen de 3401 Amerikaanse bases en alle Amerikaanse vliegkampschepen (die 70 tot 100 vliegtuigen kunnen herbergen) enz.

Tenslotte wordt als nog een ander argument ten gunste van de "asymmetrie" niet zelden de kwestie van het zogenaamde "bewapeningsevenwicht" naar voren gebracht.

Daarbij verwijst men naar het feit, dat de strijdkrachten van het Warschaupakt in Centraal- en Zuid-Europa meer tanks hebben dan de NAVO. Maar daar moet men onmiddellijk bij aantekenen, dat een vergelijking naar slechts één soort van wapen maar weinig bewijst. Hoe wezenlijk het verschil in krachtsverhouding ook zou zijn gemeten naar, bijvoorbeeld, de maatstaf van het aantal pantserstroepen, toch moet men bij het bepalen van de militaire mogelijkheden van beide zijden de algehele krachtsverhouding, naar alle criteria gemeten, in het oog houden.

In het nabije verleden, toen de structuren van de strijdkrachten van de verschillende staten min of meer op elkaar leken en vergelijkbaar waren, was de krachtsverhouding per wapen of soort krijgsmacht zeer goed aantoonbaar.

Tegenwoordig echter worden de militaire structuren gekenmerkt door een grote verscheidenheid, die bepaald wordt door de aard van de militaire doctrines, door de verschillende beoordelingen

van de theaters van oorlogshandeling, door de strategische en operationele taken, die de strijdkrachten van een of ander land in het kader van het blok is opgedragen, door de algemene strekking van de militaire produktie der staten, door het blok als geheel enz.

Als resultaat ontstaat een ingewikkeld beeld, waarbij de superioriteit van de ene zijde in een bepaald wapen, in de regel, gekompenseerd wordt door de superioriteit van de andere zijde in een ander wapen.

Men moet zich ervan bewust zijn, dat het tegenwoordig bijzonder moeilijk is beoordeling van de algehele krachtsverhouding in alle soorten van bewapening te maken, vooral omdat tot dusverre objectieve maatstaven voor de vergelijking van de verschillende soorten bewapening ontbreken.

Waarschijnlijk moeten dergelijke maatstaven nog worden uitgewerkt in de loop van de daartoe te voeren onderhandelingen, waarvoor de speciale organen, die een CEV zou kunnen creëren, bijzonder geschikt zouden kunnen zijn.

De krachtsverhouding tussen conventionele strijdkrachten mag men niet los zien van de krachtsverhouding tussen tactische en strategische nucleaire strijdkrachten, en ook mag men het regionale evenwicht in Centraal Europa niet loskoppelen van het algemeen Europese en het mondiale evenwicht.

Een analyse toont aan dat de hele argumentatie van de "militaire onevenwichtigheid" op het gebied van conventionele en van de noodzaak van "asymmetrische" troepenvermindering de toets der kritiek niet kan doorstaan, des te meer, omdat, in een situatie van gelijkheid van strategische nucleaire strijdkrachten en van vermindering van de rol van conventionele strijdkrachten, een afwijking in het evenwicht niet de "wezenlijke belangen van veiligheid" van een van beide kanten kan bedreigen.

Naar mijn mening is, indien men het vraagstuk van de vermindering van de troepensterkte en van de bewapening in Centraal Europa van uit een realistisch standpunt benadert, het enige mogelijke principe dat van paritaire troepenvermindering. Met name zou dit tegemoet komen aan de belangrijkste voorwaarde, die in het bijzonder werd vastgelegd ten tijde van de ontmoeting in OREAND tussen de secretaris generaal van het C.C. van de CPSU L.I. Brezhnev en kanselier W. Brandt, nl. geen nadeel toe te brengen aan landen, die deelnemen aan een dergelijke troepenvermindering.

Dienstgeheim

d. E.V.C.

Pravda, 21 januari 1973

In het Internationaal Weekoverzicht schrijft Viktor Mayevski, de politieke commentator van de Pravda, o.a.:

".... De eerste etappe van het multilaterale overleg ter voorbereiding van de EVC had positieve resultaten. Tijdens de tweede etappe van dit overleg op ambassadeursniveau is het de bedoeling dat er zo gauw mogelijk overeenstemming bereikt wordt, zodat de conferentie binnen een paar maanden bijeengeroepen kan worden. Dit is mogelijk wanneer alle landen zich blijvend constructief zullen opstellen.

In de westerse pers zijn hierover enige interessante commentaren verschenen. Zo schrijft bijvoorbeeld de Washington Post in wat aarzelende termen dat de "landen van het atlantische blok in Helsinki enkele forse bressen in het ijzeren gordijn proberen te slaan" en dat zij de conferentie in "het vaarwater van de westerse denkbeelden proberen te loodsen". Nog openhartiger is de Frankfurter Rundschau, die verklaart dat het "Westen er naar streeft om de politieke structuur van het Oosten wat soepeler te maken" en "de structuur van het staatsbestel te versoepelen". De krant verhult niet dat dit pogingen zijn om zich te mengen in de binnenlandse aangelegenheden van de socialistische landen. Laten we maar meteen zeggen: vergeefse pogingen. Als er iemand is, die denkt dat hij de multilaterale voorbesprekingen kan aanwenden om "druk" uit te oefenen op de Sovjet-Unie en de overige socialistische landen om van hen eenzijdige concessies te verkrijgen, vergist hij zich deernig.

Een politiek van chantage en dwarsliggerij kan het oplossen van bepaalde belangrijke problemen enige tijd traineren, maar uiteindelijk zal het leven zelf de weg slechten voor de oplossing ervan. Een van die problemen is de beperking van strijdkrachten en bewapening in Europa. Al in november 1946, op de eerste zitting van de assemblee van de VN, deed de Sovjet-Unie voorstellen over een algehele stopzetting van de bewapening. Het aannemen van die voorstellen in die periode zou zonder twijfel de vrede in Europa en de wereld verzekerd hebben, het zou de "koude oorlog" en het vormen van militaire blokken voorkomen hebben, etc. Het waren de westerse mogendheden echter, die deze en latere voorstellen van de Sovjet-Unie en de overige socialistische landen verwierpen. Deze voorstellen behelsden een beperking van bewapening en strijdkrachten, een verbod van kernwapens en het verstevigen van de vrede in Europa. Er waren lange jaren van hard werken aan de verbetering van het Europese klimaat en wezenlijke veranderingen in de krachtsverhoudingen in de internationale arena voor nodig om de reactionaire kringen in het Westen te doen inzien dat een politiek "vanuit een krachtspositie" irreëel en onvruchtbaar is.

In de nota's, die vorige week overhandigd zijn aan de regeringen van de USA, Engeland, de BRD, Italië en een aantal andere landen, wijst de Sovjet regering erop dat hij grote betekenis hecht aan het bereiken van een accoord over de beperking van strijdkrachten en bewapening in Europa omdat dat in het belang is van een verdere ontspanning op het Europese continent en van het bereiken van een duurzame vrede. Het probleem van beperking van strijdkrachten en bewapening, zowel nationaal, als voor wat betreft vreemde troepen, moet zodanig opgelost worden, dat het geen nadelige gevolgen oplevert voor de veiligheid van een der partijen.

Het onderzoek naar en het bepalen van de wijze waarop dit probleem opgelost moet worden mag geen prerogatief zijn van de bestaande militair-politieke bondgenootschappen in Europa.

De Sovjet regering verklaart zich bereid om het voorbereidend overleg voor de besprekingen over beperking van strijdkrachten en bewapening in Europa te beginnen op 31 januari 1973. Aan dit overleg kan worden deelgenomen door alle Europese staten, die er belangstelling voor hebben, benevens de VS en Canada.

Al deze landen hebben dezelfde rechten.

De USSR is voor serieuze voorbereiding en een effectief voeren van de besprekingen over beperking van strijdkrachten en bewapening in Europa, omdat men ervan uitgaat dat het versterken van de vrede op het Europese continent een kardinaal probleem is voor het lot van de mensheid.

De politieke en maatschappelijke krachten, die opkomen voor ontspanning en het versterken van de vrede, worden elke dag sterker. Tot de voorhoede van deze progressieve krachten behoren als steeds de communisten, de werkende klasse en de democratische intelligentia. Dit bleek bijvoorbeeld vorige week uit het 24e Congres van de CP van Denemarken, uit de ontmoeting tussen delegaties van de CPSU en de CP van Oostenrijk, uit de verkiezingsstrijd van de Franse communisten en uit vele andere feiten. Men mag echter de ogen niet sluiten voor het feit dat de reactie, het militarisme en het revanchisme in al zijn schakeringen hun pogingen nog niet hebben opgegeven om de loop der gebeurtenissen in Europa terug te draaien."

Commentaar: Het wantrouwen t.a.v. de bedoelingen van het Westen wortelt duidelijk in de ideologie en moet daarom worden aanvaard als onvermijdelijk.

3. Polen

Dienstgeheim

a. Verkeer met Oost-Duitsland

Dat een vrije uitwisseling van "gedachten, mensen en ideeën" geen eenvoudige zaak is moge worden geïllustreerd door het volgende experiment op dit gebied tussen twee socialistische broederlanden, nl. Polen en Oost-Duitsland.

Het experiment van volledige vrijheid in het verkeer tussen Oost-Duitsland en Polen, dat begin 1972 met grote publiciteit werd ondernomen, moest reeds in het najaar worden afgebroken. De oorzaak van dit fiasco was niet zozeer dat Polen Oost-Duitsland als verzorgingsdepot voor de in eigen land ontbrekende consumptiegoederen beschouwde en daardoor de zwarte markt stimuleerde, maar lag in de plotseling zich voordoende vergelijkingsmogelijkheden tussen twee communistische staten. De Polen werden in Oost-Duitsland met een relatief hoge levensstandaard geconfronteerd; de Oostduitsers in Polen met een vooral op cultureel gebied veel liberaler systeem. Er dreigde een accumulatie van wederzijdse ontevredenheid, die nog werd geaccentueerd door nationale resentimenten.

Dienstgeheim

b. Houding t.o.v. Mongolië

Polen en Mongolië hebben 11 december 1972 een vriendschapsverdrag gesloten.

(B-2) (W)

Commentaar: Over de inhoud van dit verdrag is nog niets bekend.

Tot nu toe heeft Mongolië met alle Warschaupakt staten, behalve Roemenië een vriendschapsverdrag gesloten.

Hoewel Mongolië geen deel uitmaakt van het Warschaupakt (een Europese organisatie) is zij wel lid van de Comecon.

Sedert het ontstaan van het Sino-Sovjet conflict tracht de Sovjet-Unie Mongolië zo stevig mogelijk aan zich te binden.

Eén van de wegen waarlangs dit kan geschieden, is de opname van Mongolië in het net van vriendschapsverdragen die de Oosteuropese staten onderling hebben gesloten.

4. Roemenië

Confidentieel

a. Nieuwe defensiewet

In Roemenië is een nieuwe defensiewet, bestaande uit 164 art., op 28 december 1972 door de Nationale Vergadering aanvaard. De wet verbiedt: aanvaarding of erkenning van alle handelingen van een vreemde mogendheid, die in tijd van oorlog of vrede, de soevereiniteit, de nationale onafhankelijkheid en de territoriale onschendbaarheid van Roemenië zouden kunnen aantasten of zijn defensiepotentieel verzwakken; het gebied van de staat is onschendbaar en ondeelbaar.

De wet stelt een algemene dienstplicht voor mannen en vrouwen in, versterking van militaire en para-militaire organisaties, het in oorlogstijd onder militair commando plaatsen van alle organisaties en economische ondernemingen en de overheveling van de nationale luchtvaartmaatschappij naar het Ministerie van Defensie.

(B-2) (R)

Commentaar: De nieuwe defensiewet van Roemenië komt in grote lijnen overeen met die van Joegoslavië. Zoals bekend vinden er sinds de inval in Tsjechoslowakije in 1968 regelmatig consultaties op hoog niveau plaats tussen Roemeense en Joegoslavische regeringsleiders. De defensiewet van Roemenië is een duidelijke afwijzing van de Brezhnev-doctrine (de leer van de beperkte soevereiniteit der socialistische landen). De wet is, ook in communistische ogen, op legale wijze tot stand gekomen, en maakt een rechtvaardiging van een WP-interventie welke zich beroept op het feit dat Roemeense communisten om hulp vragen, zoals dat in 1968 in Tsjechoslowakije geschiedde, onmogelijk.

Over het algemeen manoeuvreert Roemenië echter zeer voorzichtig ten opzichte van Moskou. Hoewel de Roemenen vaak een afwijkend standpunt innemen van dat van de Sovjet-Unie (o.a. tijdens de voorbereidende

CEVS-besprekingen te Helsinki) zijn zij bereid een stap terug te doen indien Moskou zich al te zeer mocht ergeren.

Aan de andere kant staat Moskou Roemenië misschien juist wat vrijheid toe om te zien wat de Roemeense ervaringen zijn in een opener verkeer en meer contacten met het Westen.

Hoofdstuk B: Economie

Confidentieel

1. Samenvatting

- Sovjet-Unie: het defensiebudget van de Sovjet-Unie is voor het vierde achtereenvolgende jaar gelijk gebleven en bedraagt 17,9 miljard roebels.
- Sovjet-Unie: Het plan voor 1973 houdt een drastische verlaging in van het vijf-jaren plan 1971-1976 m.b.t. de economische ontwikkeling van de Sovjet-Unie.
- Sovjet-Unie-Turkije: De Sovjet-Unie heeft in 1972 Turkije een krediet verleend van \$ 158 miljoen.
- Polen: Door de gunstige resultaten binnen de economische sector in 1972 kan het plan voor 1973 worden verhoogd.
- Technische en economische samenwerking tussen Oost en West: de economische betrekkingen tussen Oost en West spitsen zich meer en meer toe op industriële samenwerking.

2. Sovjet-Unie

Confidentieel

a. Defensiebudget

Het defensiebudget van de Sovjet-Unie bedraagt voor 1973 17,9 miljard roebels, hetgeen overeenkomt met 9,9% van het totale budget van 181,5 miljard roebels.

(B-2) (G)

Commentaar: Voor het vierde achtereenvolgende jaar is het defensiebudget van de Sovjet-Unie constant gebleven. Aangezien de prijzen voor militaire goederen in de Sovjet-Unie voor minstens 10 jaar gelijk blijven, houdt dit geen vermindering van het militair potentieel van de Sovjet-Unie in.

Het op gelijk peil blijven van het Sovjet defensiebudget speelt ook een rol in de "image building" van de Sovjet-Unie, nl. dat het uitstekend past in de thans gevoerde "peaceful coexistence" politiek van de Sovjet-Unie t.o.v. het Westen.

Dienstgeheim

b. Behandeling budget en economisch plan voor 1973

Baibakov, voorzitter van de Staatsplan-commissie, zette tijdens een vergadering van de Opperste Sovjet het plan voor 1973 uiteen. Dit plan betekent een herziening van het oude vijfjaren plan 1971-1976, omdat de industriële- en landbouwresultaten in 1972 duidelijk beneden het plan bleven.

Het Nationaal Inkomen van de Sovjet-Unie steeg in 1972 met slechts 4%, hetgeen de laagste stijging is sedert 1963. De belangrijkste punten uit het plan voor 1973 zijn:

de industriële sector (totaal) moet met 5,8% groeien (was 7,8%);

de sector zware industrie moet met 6,3% (was 7,6%) en de consumptiegoederen sector met 4,5% groeien (was 8,1%);

Voor de landbouw zijn er geen veranderingen in de plannen voor 1973 aangebracht, terwijl ook de grote investeringen in dit jaar blijven zoals ze geplanned waren.

De detailhandelgoederen zullen in 1973 een groei moeten vertonen van 5% in plaats van de oorspronkelijk geplande 7,6%, hoewel de verzekering werd gegeven dat de aanvoer van voedsel en consumptiegoederen in voldoende mate zal geschieden.

(B-2) (G)

Commentaar: Door de slechte landbouwresultaten van vorig jaar

(zie maandoverzicht september 1972) en het verminderde rendement van de investeringen, heeft de Sovjet-Unie duidelijk een stap terug moeten doen bij de opstelling van haar plannen voor de economische ontwikkeling in dit land.

Tijdens het 24e Partijcongres in 1971 werd beslist dat de consumptiegoederen sector in de komende vijf jaar een snellere groei zou moeten doormaken dan de sector zware industrie.

Dit is geen haalbare kaart gebleken. In het plan voor 1973 blijkt dat de sector zware industrie met 6,3% moet groeien en de consumptiegoederen sector met 4,5% (3,6% minder dan oorspronkelijk geplanned). Hier uit blijkt weer dat in de Sovjet-Unie tegenslagen binnen de economie, het eerst invloed uitoefenen op de toch al beperkte consumptiegoederen produktie.

Dienstgeheim

c. Crediet aan Turkije

De Sovjet-Unie heeft in 1972 aan Turkije credieten verleend voor een totale waarde van \$ 158 miljoen. Dit is het grootste crediet dat de Sovjet-Unie in 1972 aan een niet-communistisch land heeft gegeven. Het grootste deel van dit bedrag wordt besteed aan de vergroting van de hoogovens te Iskenderun. Tot nu toe heeft de Sovjet-Unie in dit project \$ 418 miljoen gestoken.

(C-3) (W)

Commentaar: Hoewel Turkije momenteel aanzienlijke credieten van de Sovjet-Unie heeft ontvangen, blijven de betrekkingen tussen beide landen betrekkelijk koel.

3. Polen

Dienstgeheim

a. Plan voor 1973

De economische resultaten in Polen waren in 1972 zo gunstig dat de planning voor 1973 is verhoogd.

Minister-president Jaroszewicz zei in zijn rede voor de regerings- en partijleiding te Warschau: "we hopen het plan voor 1973 met 30 miljard zŁoty te overtreffen".

Ook Gierak liet zich tijdens deze bijeenkomst optimistisch over de bereikte en de te verwachten resultaten uit: "In de industriële en de agrarische sector, alsmede in de export en de ontwikkeling van de werkgelegenheid kunnen in 1973 reeds de geplande resultaten voor 1974 worden behaald".

(C-3) (W)

Commentaar: Voor de levensstandaard van de Poolse bevolking is deze ontwikkeling zeer gunstig. Indien de nu voor 1973 geplande resultaten inderdaad worden behaald, zal het reële inkomen van de bevolking in 1973 reeds op het geplande peil voor 1975 komen. In plaats van een stijging van het reële inkomen met 3,4% wordt nu een stijging van 6,6% verwacht.

In 1973 zullen 470.000 nieuwe arbeidsplaatsen worden gecreëerd. Het voor consumptie beschikbare totale inkomen zal met 9% stijgen door de inkomensverhoging en de creatie van de nieuwe arbeidsplaatsen. Bovendien zullen de prijzen voor de goederen welke deel uitmaken van de "eerste behoeften van levensonderhoud" in 1973 niet worden verhoogd.

Door deze vergroting van de bestedingsmogelijkheden van de bevolking zal het aanbod aan consumptiegoederen ook dienen te worden vergroot; het aanbod zal in 1973 met 63 miljard zŁoty moeten stijgen.

Hiervan zullen 43 miljard zŁoty besteed worden voor het op de markt brengen van "nieuwe goederen".

Dit plan voor 1973 is waarschijnlijk niet te optimistisch. Na de val van Gomulka heeft de regering-Gierek een nieuw plan opgemaakt in plaats van het oude "Gomulka-plan" van 1970. Dit nieuwe plan was in zeer voorzichtige bewoordingen gesteld en de geplande resultaten werden in dit plan relatief laag gehouden.

Een probleem in Polen blijft echter het aanbod van nieuwe werknemers (zie maandoverzicht november 1972). De geboortegolf van na de oorlog vormt een grote belasting voor de arbeids- en huisvestingsmarkt. In 1972 vonden er in Polen 300.000 huwelijken plaats. In 1972 is het aantal industrie-arbeiders weliswaar met 180.000 gestegen (50.000 meer dan geplanned), maar deze toename van de werkgelegenheid geschiedde echter in vele bedrijven op ongerechtvaardigde gronden. Gierek en Jaroszewicz becritiseerden dan ook de slechte arbeidsorganisatie in vele bedrijven en de miserabele arbeidsdiscipline.

De basisstelling voor 1973 luidt dan ook: "meer en beter produceren dan voorheen om de bereikte resultaten niet op het spel te zetten".

4. Technische en economische samenwerking tussen Oost en West

In het kader van een Europese Conferentie over Veiligheid en Samenwerking zal ook de economische en technische samenwerking ter sprake komen.

Economische en technische samenwerking tussen de beide verschillende maatschappelijke systemen in Europa is geen nieuw verschijnsel. De economische betrekkingen tussen Oost en West hebben zich de afgelopen tien jaar meer en meer toegespitst op de industriële samenwerking. Vooral voor de Oosteuropese landen is de industriële samenwerking een belangrijk hulpmiddel om de produktiestructuur van hun nationale economie aan te passen aan de gangbare internationale arbeidsverdeling.

Eén van de centrale problemen in de economische ontwikkeling van de Oosteuropese landen is de aanpassing van de produktiestructuur aan de technologische veranderingen. De door wetenschappelijk onderzoek ontwikkelde technologische vernieuwingen leiden in Oost-Europa vaak te laat tot praktische toepassing. Oorzaak hiervan is de zeer ver doorgevoerde centralisatie in de besluitvorming op economisch gebied, en het systeem van de gedwongen jaarplannen. Binnen de Comecon trachtte men de technologische problemen op te lossen door onderlinge gratis uitwisseling van technische gegevens en blauwdrukken. In de praktijk bleek dit systeem echter niet het resultaat op te leveren dat men er van verwacht had. Er deed zich o.a. het verschijnsel voor van de uitvoer van verouderde technologie naar de minder ontwikkelde Comecon-landen. In het "Alomvattende Programma" dat de Comeconraad in 1971 aannam is nu dan ook sprake van financiële compensatie voor de overdracht van technologische gegevens.

Aangezien alle Comecon-landen vrijwel met dezelfde problemen op dit gebied te kampen hebben, zoekt men de oplossing de laatste jaren vaak in "industriële samenwerking" met het Westen.

Deze industriële samenwerking omvat:

- a. De aan- en verkoop van licenties en patenten;
- b. "Joint ventures";
- b. Internationale investeringen.

a. De aan- en verkoop van licenties en patenten

Alle Oosteuropese landen zijn tegenwoordig lid van de "International Union for the Protection of Industrial Property", terwijl er bovendien in de Oosteuropese landen speciale handelsorganisaties zijn opgezet voor de aan- en verkoop van licenties en patenten (o.a. in de Sovjet-Unie "Litsenzintorg", in Tsjechoslowakije "Polytechna" en in Hongarije "Licencia"). De handel in licenties en patenten is vaak geïntegreerd in produktiesamenwerking, dus in directe contacten tussen Oosteuropese en westelijke bedrijven ("joint ventures").

b. "Joint ventures"

Op het gebied van de directe contacten met Westeuropese bedrijven hebben de Oosteuropese bedrijven de laatste jaren een zekere autonomie verworven. Hierdoor zijn zij minder afhankelijk geworden van hun bedrijfstak-ministeries en de bedrijfstak-organisaties.

"Joint ventures" kunnen de volgende vormen aannemen:

- (1) uitwisseling van licenties, blauwdrukken e.d.;
- (2) samenwerking in de uitvoer van onderdelen;
- (3) produktiesamenwerking, waarbij het Oosteuropese bedrijf door het westerse bedrijf wordt voorzien van de belangrijkste machines, de blauwdrukken en de technische gegevens. Het westerse bedrijf krijgt dan de beschikking over een deel van de produktie;
- (4) samenwerking op het gebied van produktie en marketing. Zie ad (3) waarbij de laatste produktiestadia in het Westen worden voltooid.

Het Oosteuropese bedrijf zorgt voor de produktieverkoop in Oost-Europa en het Westerse bedrijf voor de verkoop in het Westen.

c. Internationale investeringen

Hongarije, Roemenië en Joegoslavië hebben in het recente verleden hun sociaal- economische wetgeving zodanig gewijzigd dat internationale investeringen van westerse bedrijven in deze landen mogelijk is gemaakt.

Over het algemeen dient het westerse aandeel in het bedrijfskapitaal minder dan 50% te bedragen. Het geïnvesteerde kapitaal wordt gegarandeerd en de winstovermakingen zijn eveneens wettelijk veiliggesteld.

Een andere mogelijkheid, juridisch eenvoudiger, is de oprichting van "mixed companies" op westers grondgebied. Dit geldt met name voor de Oosteuropese landen, die hun sociaal- economische wetgeving nog niet hebben aangepast voor westerse internationale investeringen.

Beide vormen van "mixed companies" (op Westers en Oosteupees grondgebied) komen pas sinds kort voor en zullen in de toekomst zeker toenemen.

Concluderend kan worden gesteld dat de industriële samenwerking tussen de Oosteuropese en de Westerse landen zich in het laatste decennium meer en meer uitbreidt. Dit komt o.a. tot uiting in de cijfers over de oost-westhandel. Uit de export cijfers van Oost naar West blijkt dat de Oosteuropese landen meer en meer aansluiten bij het patroon voor de onderlinge handel tussen ontwikkelde westerse landen.

Een Europese Conferentie over Veiligheid en Samenwerking zou het kader kunnen scheppen waarin de industriële samenwerking tussen de beide maatschappelijke systemen in Europa een grote vlucht kan nemen. Tot nu toe wordt slechts 25% van de potentiële Oost-Westhandelsstroom benut.

Overigens heeft de Sovjet-Unie, naast bovengenoemde factoren, verder nog belang bij industriële samenwerking in verband met de ontginning van delfstoffen in Siberië en de opening van nieuwe industriële centra aldaar.

Hoofdstuk C: Militaire Strategie / Tactiek1. Oost-Duitsland

Geheim

a. Speciale verkenningsopleiding bij NVA - Mechdivisies

De in het MO 10/72 reeds gesignaleerde verkenningsopleiding is bij meerdere eenheden van de NVA vastgesteld.

Tijdens een oefening van de in MO 10/72 genoemde cie met twee andere soortgelijke cien, is één van deze geïdentificeerd als een cie behorende tot 7 Mechreg / 7 Tkdiv.

Een ex-soldaat van dit regiment bevestigde het bestaan van "rangercien". Deze bron verklaarde evenwel dat elke 1e cie van elk mechreg een "commando-opleiding" zou krijgen (vergelijkbaar met de omschreven opl in MO 10/72).

(F-6) (R)

Commentaar: Het is duidelijk dat er veel aandacht wordt besteed aan het optreden met mechreg achter vijandelijke linies in kleine min of meer zelfstandige verk- en sabotageploegen. In welke aantallen dergelijke speciaal opgeleide cien voorkomen, is nog niet vast te stellen.

Hoofdstuk D: Oorlogspotentieel1. Oost-Duitsland

Geheim

a. Mobilisatie-oefeningen

Door een ex-soldaat van de NVA is het volgende verslag gemaakt van een mob oef in juli 1971.

De alarmering geschiedde midden in de nacht (0100 uur) door een postbeambte, die een soort mobilisatie telegram bracht. Bron moest zich dezelfde dag te 11.00 uur melden op een bepaalde plaats met zijn bagage, zijn mil paspoort en zijn identificatie-papieren. Als bagage moest meegenomen worden: twee zakdoeken, twee handdoeken, toiletartikelen, ondergoed, bretels en voeding voor 24 uur.

Het telegram gaf aan dat het in dit geval om een oefening ging. Er waren ook deelnemers die zich onmiddellijk na ontvangst van het telegram moesten melden. Zij waren betrokken bij de verdere organisatie en opvang van de mob oefening. Deze mensen werden na 36-48 uur weer naar huis gestuurd omdat hun taak voorbij was. In geen van de gevallen was er een waarschuwing vooraf gegeven; de oefening kwam geheel onverwachts. Na het melden op de desbetreffende lokatie (een schoolgebouw) werden de aanwezigen naar een (burger) bus gebracht. Bij de bus was een NVA-officier aanwezig, die nogmaals vertelde dat het slechts een oefening was. De oefening zou 10 dagen duren en het zou een belangrijke zijn. Per bus werd de groep vervoerd naar een verzamelpunt, waar ± 3.000 reservisten aankwamen en waar militaire kleding en uitrusting werd ontvangen. Hiervan vroegen ± 150 man vrijstelling van de oefening wegens bijzondere omstandigheden; hiervan werden 32 verzoeken ingewilligd. Ook bron behoorde bij deze 32 vrijgestelden.

Na ontvangst van kleding etc werden ze, wederom in burgervoertuigen, naar diverse lokaties vervoerd en daar in kleine, tactische ehtn gesplitst.

Tijdens de oefening welke 10 dagen duurde, vielen ± 20 doden door ongelukken; zo werden 10 man, die lagen te slapen, door een tank overreden.

De leeftijden van de deelnemers liepen uiteen van 20 tot $\pm$ 45 jaar.

De algemene indruk was dat de gehele oefening zeer effectief was georganiseerd.

(F-6) (R)

Commentaar: De gang van zaken bij bovengenoemde mob oef wijkt niet af van de (ons bekende) mob regeling bij de NVA.

De reservist kent zijn mob bestemming niet, de gehele adm voorbereiding en regeling zijn in handen van het "Wehrbezirk" en "Wehrkreiskommando".

Gezien de duur van de oef (10 dagen) is hier waarschijnlijk sprake geweest van een gecombineerde mob/herhalingsoefening voor ehdn die behoren tot de cat II divs, welke binnen 7 dagen gevechtsgereed moeten zijn.

Het aantal reservisten dat, na aanvraag, vrijstelling van deze oef kreeg is betrekkelijk klein: $\pm$ 1%.

(Bij vergelijkbare oefn, als "Donderslag" in Nederland, is het gemiddelde percentage bij klein-verlofgangers $\pm$ 6%).

Hoofdstuk E: Landstrijdkrachten

Geheim

1. Samenvatting

Na een rustige periode v.w.b. oefeningen zijn de oefenactiviteiten vooral op lager niveau, weer geïntensiveerd.

In Oost-Duitsland wordt voor de komende periode een grote oefening verwacht. Dit is o.a. gebaseerd op de omvang van de drie onlangs ingestelde TVG'n.

Er zijn enkele aanwijzingen dat ook in Joegoslavië in febr '73 een "all people defense" oefening zal worden gehouden.

De reorganisatie en taakuitbreiding van de grenstroepen van de NVA gaan nog steeds voort. Mogelijk mede i.v.m. een toekomstige reductie van Sovjet-eenheden in Oost-Duitsland (MBFR!) is een streven merkbaar om de NVA grenstroepen meer inf opl te geven en van zwaarder materieel (art) te voorzien. Hiermede wordt bereikt dat de grenstroepen eventueel ook als inf ehdn kunnen worden ingezet.

Geheim

2. Activiteitena. Samenvatting

De oefen-/opleidingsactiviteit bij de WP-landstrijdkrachten kenmerkte zich deze maand voornamelijk door vrij intensieve onderdeelopleiding welke door alle wapens en dienstvakken werd uitgevoerd. Hierbij werd door raket-, artillerie-, luchtdoelartillerie en genieeenheden veelvuldig gebruik gemaakt van de vaste oefenterreinen voor deze wapens.

Oefeningen van enige omvang vonden plaats in Oost-Duitsland (MD-III/NVA), Polen (de drie militaire districten) en in Tsjechoslowakije (20 Mechdiv/1 Lr).

Tot het afsluiten van dit maandoverzicht werden in Oost-Duitsland drie tijdelijk verboden gebieden ingesteld.

b. Oost-Duitsland(1) Tijdelijk verboden gebieden

Tot het afsluiten van dit maandoverzicht werden drie tijdelijk verboden gebieden ingesteld. Voor ligging en perioden van restrictie, zie blz. 34, 35 en 36.

Opmerking: In TVG 1/73 werd geen samenhangende oefenactiviteit vastgesteld. Wel werden op vrij grote schaal verplaatsingen uitgevoerd waarbij divisies van 2 Gde Lr/GSVG en van 3 Stootlr/GSVG waren betrokken. Mogelijk werden verzamel- c.q. concentratiegebieden betrokken voor een in de TVG'n 2 en 3 te houden oefening. Gegevens betreffende deze eventuele oefening zijn nog niet beschikbaar.

De totale restrictie van de TVG'n 2 en 3 is ongebruikelijk groot voor de tijd van het jaar.

Mogelijk betreft het een reactie op de NAVO-oefening "REFORGER IV".

GEHEIM

Geheim

(2) NVA

Van 2-5 jan vond een commandostafoefening met beperkte troependeelname plaats van MD-III/NVA.

Deelname bestond uit:

- St-MD III
- St-4 Mechdiv (+ troepen)
- St-11 Mechdiv
- St-7 Tkdiv (waarschijnlijk)
- Officiersscholen
- 5 Resoplreg
- NVA-lsk

Vermoedelijk oefenverloop:

- 2/1 Verplaatsing naar verzamelgebieden in zo-deel van Oost-Duitsland (oefenterreinen Weisswasser, Annaburgerheide en Zeithain).
  - 4/1 Verplaatsing (aanval?) in algemene richting noordwest, met rivierovergang over de Elbe bij Heinrichsberg (PC 89).
  - 5/1 Einde oefening op Letzlingerheide.
- Tegen elementen van 4 Mechdiv werden "vijandelijke" kernwapens ingezet in het gebied Altengrabow (UT 08).

b. Polen

Van 3-4 en van 17-18 januari werden in alle drie de militaire districten verbindings- (staf?) oefeningen gehouden onder leiding van de districtsstaven met deelname van de onderhebbende divisies en ondersteunende eenheden.

Een overkoepelende (leider) staf kon niet worden vastgesteld.

c. Tsjechoslowakije

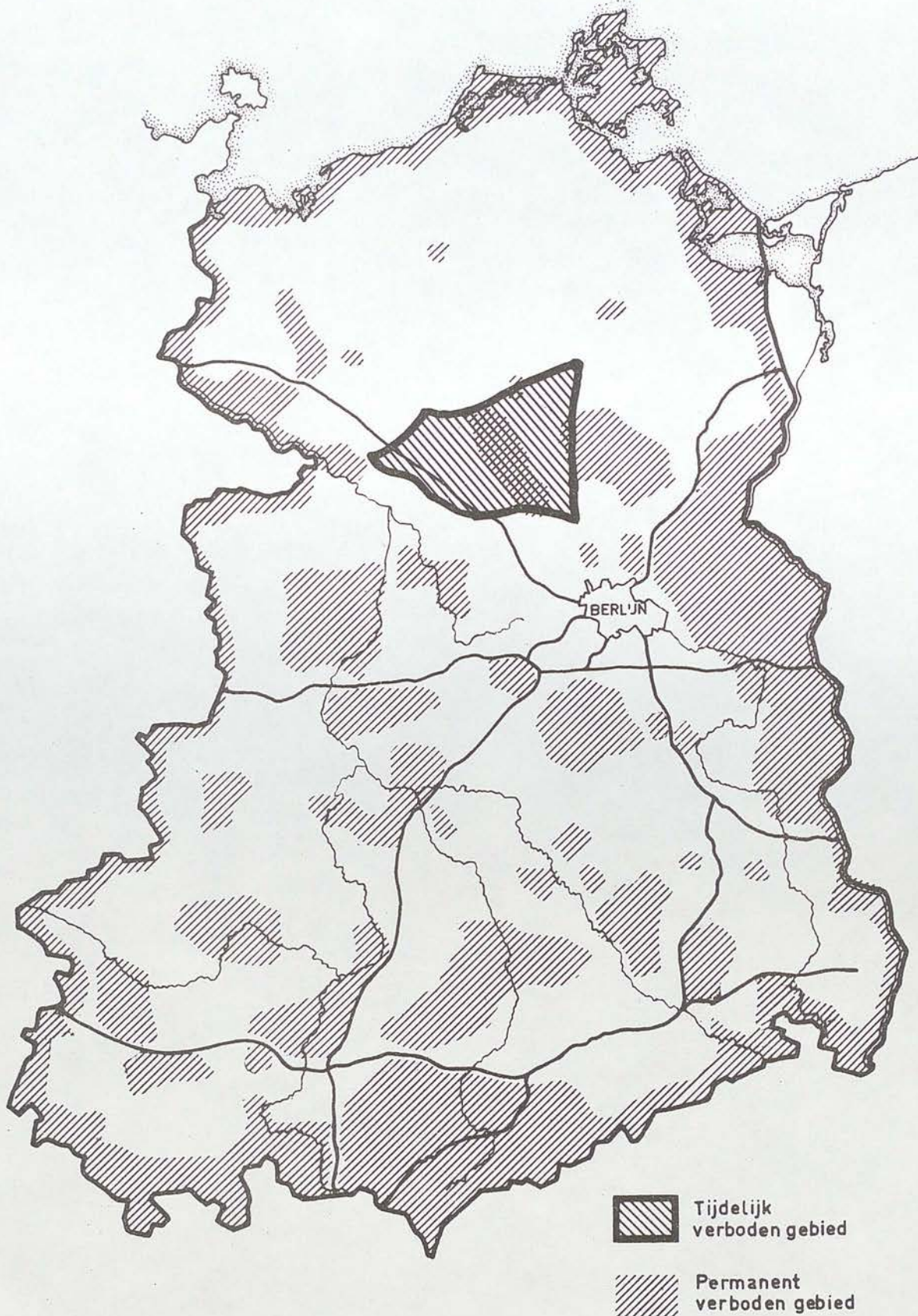
Op 15 januari verplaatsten zich elementen van 20 Mechdiv/1 Lr naar het oefenterrein Doupov (UR 66) waar van 16-18 januari een oefening werd gehouden.

De deelname bestond uit:

- St-20 Mechdiv
- 65 Mechreg
- 74 Mechreg
- 12 Vdbat
- 12 Gnbat
- ? Verkbat
- ? Tbat.

Aard en omvang van de oefening konden niet worden vastgesteld.

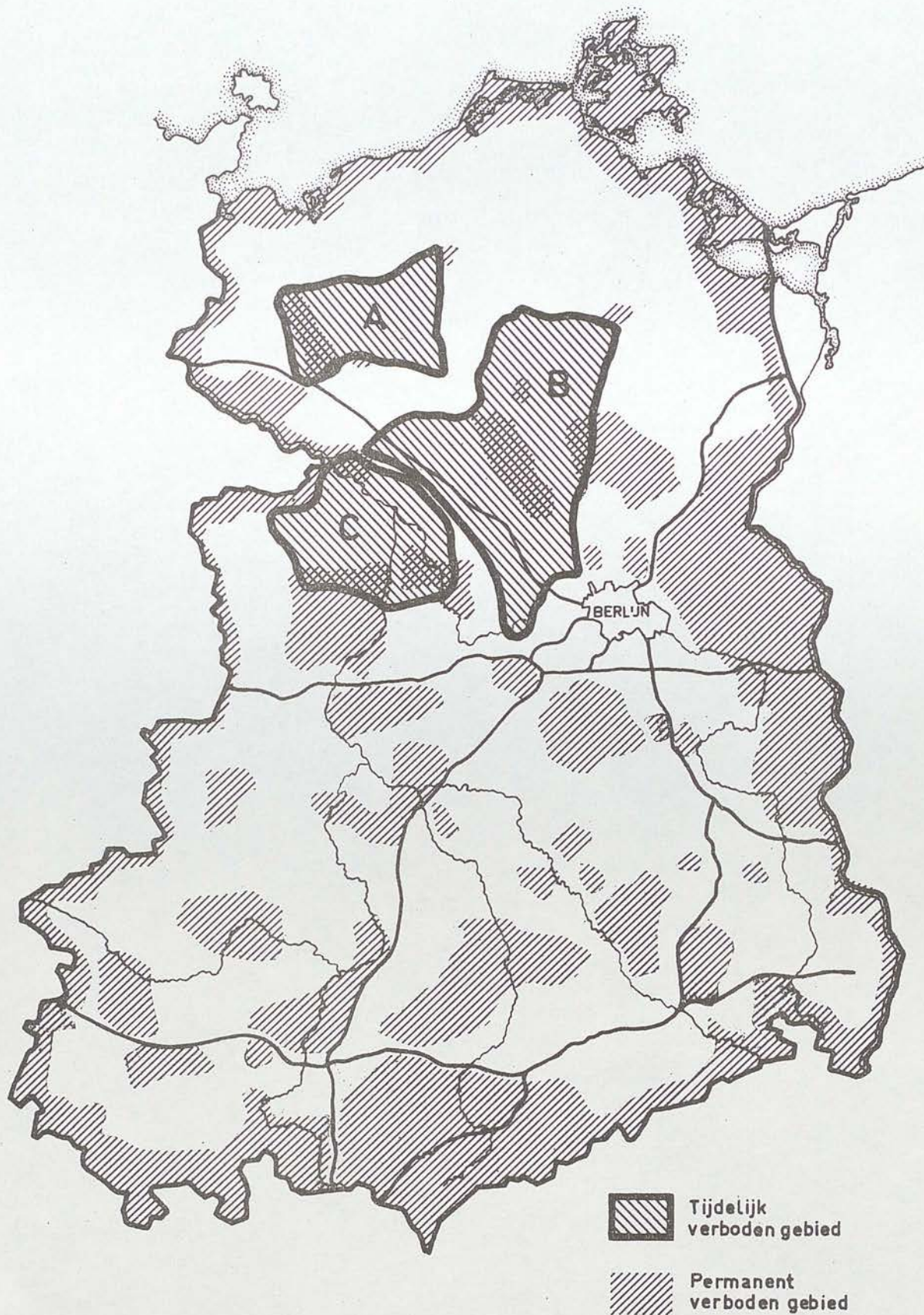

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 2 / 73

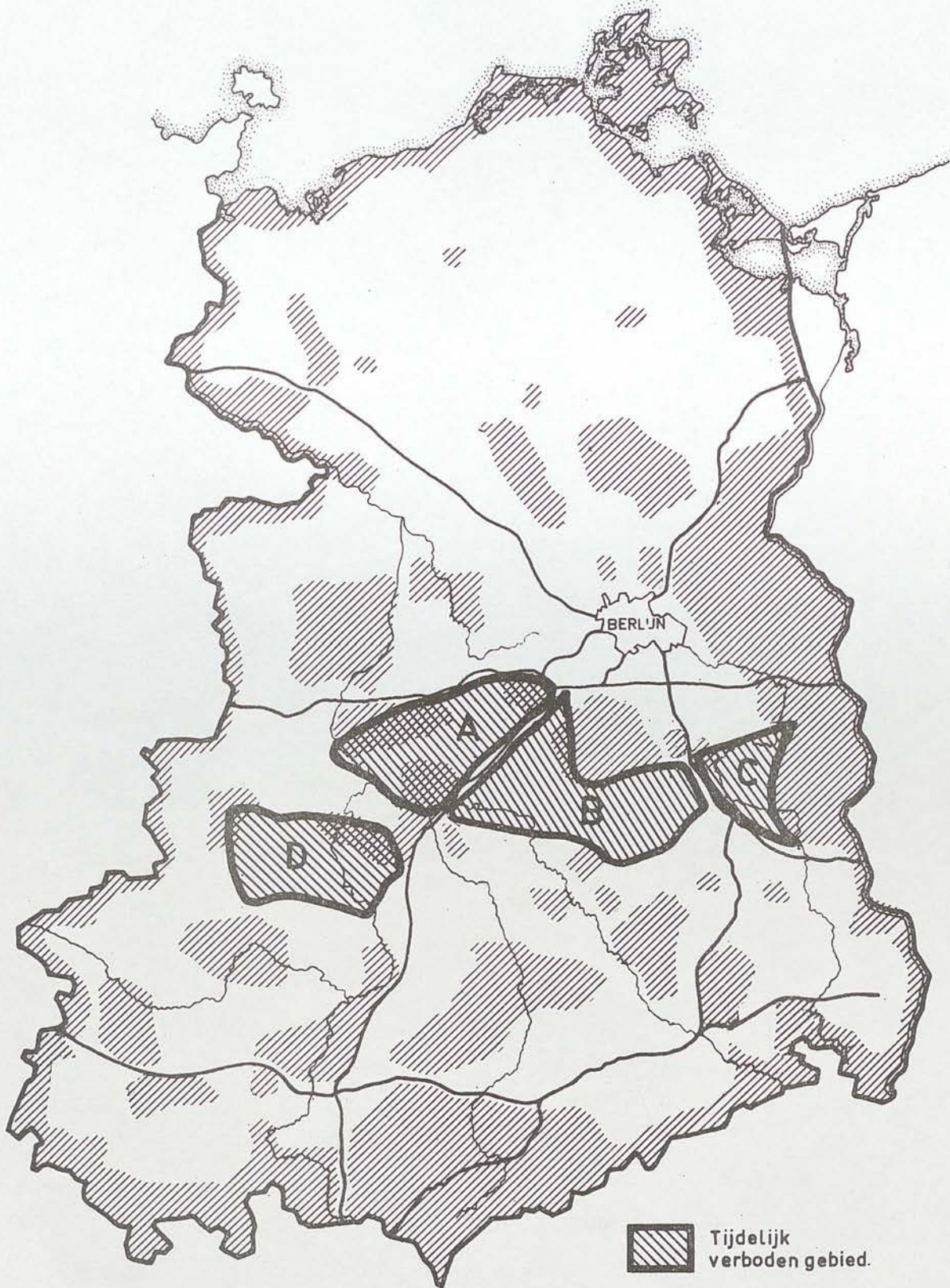
200001 a - 282400 a jan
(DEELGEBIED A TOT 272400 a jan)

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 3 / 73

200001a - 272400a jan

3. Slagordea. Oost-Duitsland/GSVG

Geheim

(1) ? Tkbat/8 Gde Leger

In Meiningen-202 ligt een ? Tkbat, dat direct onder 8 Gde Leger ressorteert. Het tkbat bestaat uit 4 ciën à 16 x T-54 tanks, in het bat nog eens 5 oef tanks T-54.

De tanks waren in "massieve garages" ondergebracht, 1 à 2 tanks per box, deels ook op een open plaats opgesteld, waar de bron ze heeft geteld.

Het bat heeft verder de beschikking over 1 ziekenauto en 1 tkwagen ZIL-131. Dit bat heeft samen met een verkbat één werkplaats. Sterkte tkbat ca 200 man.

Tkbediening 3 man nl. cdt, richter en chauffeur/lader.

Beide laatste functies kunnen door de bijzondere taakstelling van het bat door 1 man worden vervuld.

Taak is: In geval van een aanval vanuit West-Duitsland door de NAVO een versterkte stelling aan de grens bezet houden. De tanks zouden in betonnen, verzonken stellingen worden gereden. De militairen van dit bat werden algemeen "Shmertnili" (ter dood gewijden) genoemd.

Het in object 201 gelegen mechreg zou een zelfde taak hebben.

(F-6) (R)

Commentaar: Gezien de samenstelling van het tkbat mag worden aangenomen dat dit inderdaad een eenheid is die buiten het gewone stramien van de divisies valt. Over dergelijke "opofferingseenheden" langs de grens met West-Duitsland is reeds meer gesproken. Opmerkelijk is dat in dit geval T-54 tanks hiervoor worden gebezigd. De "oude" zwtk/SU ehn van de GSVG zijn meestal langs genoemde grens te vinden met de bovenvermelde taak in de gebieden Plauen, Halberstadt, Obisfelde (PD 2511), Hagenow en Prenzlau.

Het genoemde verkbat is vermoedelijk het verkbat van 39 Gde Mechdiv.

b. Oost-Duitsland/NVA Grenstroepen

Geheim

(1) Artillerie

Rondom Berlijn is bij de grenstroepen de volgende artillerie waargenomen:

Johannistal	5/71: 27 x 122 mm hw M-30	}	B-2
021	10/71: 9 x 85 mm kn D-44		
	6/72: 12 x 122 mm hw M-30		
Schildow	6/71: een rkw eenheid	F-6	
001	3/72: 4 x BM-21	B-2	
	8/72: 10 x BM-21	B-2	
Rahmsdorf	9/72: 6 x 122 mm hw M-30	B-2	
027			

(R)

Commentaar bron: Dit schijnt te bevestigen dat het Grenscommando "Mitte" art ehd(n) heeft.

Dit is ook verklaard in maart '71 door een deserteur: "37 Grensreg, Johannistal, wordt een art reg"; hiervan zouden zijn gelegerd: één à twee afdn M-30 + atehd in Johannistal, één à twee btn BM-21 te Schildow.

Het materiaal in Rahmsdorf is vermoedelijk van een opl ehd. Dat zou mede bevestigen dat bij de grenstroepen artillerie is ingedeeld.

Commentaar: Dit is wederom een bevestiging van de aanwezigheid van art bij de grenstroepen; hetgeen wijst op een mogelijke uitbreiding van de taak nl. het eventueel aanvullen/versterken van NVA landstrijdkrachten bij het uitbreken van een conflict.

Confidentieel

(2) "Grenzhelfer"

De SED dringt er steeds meer bij de bevolking op aan om lid te worden van "para-militaire" organisaties. Een van de argumenten die wordt gebruikt is het feit dat, i.v.m. de MBFR-besprekingen, het mogelijk is dat een deel van de Sovjet troepen zullen moeten terugtrekken uit Oost-Duitsland. Men heeft o.a. het plan parate "grenzhelfer" uit de grensplaatsen te recrutereren. Daarnaast zal meer gebruik worden gemaakt van de "sperrhelfer", (vrijwillige helpers van de NVA-grenstroepen) die taken van de grenstroepen zouden moeten overnemen.

Deze "sperrhelfer" zouden worden geselecteerd uit de GST ("Vereniging voor Sport en Techniek"), de FDJ ("Vrije Duitse Jeugd") en de militia.

Na een opleiding door officieren van de grenstroepen zullen de "sperrhelfer" worden gebruikt in de functie van "waarnemer" binnen de beperkte zône ($\pm$ 5 km) langs de grens. (In bijzondere gevallen zelfs in de verboden zône ($\pm$ 500 m diep) direct langs de grens).

(B-2) (R)

Commentaar: Evenals de modernisering en uitbreiding van de grensversperring aan de DL, stelt ook deze maatregel de grenstroepen in staat meer aandacht te besteden aan de onderdeelopleiding, zodat een eventuele inzet als inf ehnd effectiever zal kunnen geschieden.

Confidentieel 4. Sociale omstandigheden in het Poolse legera. Financiële voorzieningen

(1) Algemeen

Militairen in werkelijke dienst ontvangen soldij (een zgn. "basis-soldij") plus andere financiële voorzieningen (toelagen en premies). De basissoldij en de vaste toelagen worden als vooruitbetaling aan het begin van de maand gegeven.

Verdere financiële voorzieningen omvatten:

- beloningen en ondersteuning;
- éénmalige vergoeding voor oon die in beroepsdienst treden;
- schadeloosstelling i.v.m. ontslag uit militaire dienst;
- tegemoetkomingen in geval van overlijden, dienstreizen en overplaatsingen.

Opm.: Men dient - bij alle verdere genoemde bedragen - te bedenken dat de koopkracht van de zŁoty omgerekend in guldens niet hetzelfde is als de gulden hier. Het gemiddelde basisloon van een werknemer is $\pm$ 3000 zŁoty per maand.

(2) Bezoldiging voor beroepspersoneel

De bezoldiging voor het beroepspersoneel bestaat uit:

(a) Basisloon, afhankelijk van:

- rang
- diensttijd (toelage voor aantal dienstjaren bedraagt na een vijfjarige diensttijd 150 zŁoty per maand, hetgeen zich na iedere vijf jaar herhaalt)

Opm.: Als diensttijd wordt in het kader van de bezoldiging meegeteld de tijd als off of oon doorgebracht in:

- het Poolse volksleger;
- Poolse eenheden en geallieerde eenheden gedurende 1939-1945;
- eenheden die tegen de Duitse bezetter zijn opgetreden;
- het Poolse leger tot 15 oktober 1939;
- het Rode leger;
- de gemilitariseerde burgerformaties in de Spaanse burgeroorlog.

(b) Toelagen

- gezinstoelage: bedraagt voor ieder kind 300 zŁoty per maand en is onafhankelijk van de militaire rang;
- standplaatsstoelage: bedraagt 150 zŁoty, indien men met het gezin in de standplaats woont. Wanneer men niet in de standplaats woont krijgt men, afhankelijk van de reisduur, een extra toelage (max. 300 zŁoty per maand). Tevens ontvangt men, indien er in de standplaats geen dienstwoning beschikbaar is, zgn "woninggeld".
- kledingtoelage
- (prestatie)toelage voor bepaalde takken van dienst o.a. parachutisten (voor de eerste tien sprongen niets extra's, voor de volgende twintig sprongen 60 zŁoty; verhogingen volgen na dertig en vijftig sprongen).

(3) Bezoldiging voor dienstplichtigen

De bezoldiging voor dienstplichtigen bestaat uit:

(a) Basissoldij

soldaat	18 ZŁ	per	maand
soldaat I	21	" "	" "
korporaal	32	" "	" "
korporaal I	40	" "	" "
sergeant	60	" "	" "

(b) Toelagen bestaande uit:

- sigarettentoelage voor soldaten; bedraagt 45 ZŁ per maand;
- toelagen voor bepaalde takken van dienst, o.a. toelage voor parachutist (zie aant. bij beroepsers.)
- toelagen voor dienst te velde in tijd van oorlog of mobilisatie.
- gehuwde dienstplichtigen krijgen voor hun echtgenote een gezinstoelage.

(4) Bijzondere betalingen

- (a) Dienstplichtige soldaten die in een functie van een (beroeps) onderofficier zijn te werk gesteld, ontvangen 15 tot 20% van de toelage welke beroeps-oo'n ontvangen die tijdelijk in een off-functie werkzaam zijn.

- (b) Bij overplaatsing van een beroepsmilitair naar een ander garnizoen krijgt betrokkene een uitkering ter grootte van 50% van de verplaatsingskosten.
- (c) Prestatietoelage n.a.v. studieresultaten; zo ontvangen afgestudeerden van mil akademies een maandelijkse prestatie-toeslag m.i.v. de datum waarop het betreffende diploma werd uitgereikt. De gegadigden moeten hiertoe wel een diensttijd van minstens drie jaar hebben.

(5) Inhoudingen

Militaire bezoldiging is in principe vrij van belasting, maar in de praktijk geldt dit echter alleen voor dienstplichtigen. De ongehuwde beroepsmilitair betaalt 10% van zijn inkomen aan de zgn. "vrijgezellenbelasting".

Daarnaast geven alle beroepsmilitairen maandelijks een "vrijwillige" bijdrage van 40 zloty voor sociale doeleinden (bibliotheek, sportartikelen).

Het in de kazerne gehuisveste beroepspersoneel betaalt in de winter maandelijks 100 zloty voor verwarming.

b. Verlofregeling

(1) Officieren

Beroepsoffn hebben jaarlijks een vacatieverlof van dertig dagen. Dit kan al naar gelang ouderdom en aantal dienstjaren oplopen tot maximaal vijfenveertig dagen.

Officieren verbonden als wetenschappelijk medewerker aan mil. akademies of andere wetenschappelijke instellingen, genieten een jaarlijks vakantieverlof van tweeënveertig dagen.

De minister van defensie is bevoegd het aantal vakantiedagen van officieren die zich in de uitoefening van de dienst bijzonder hebben onderscheiden tot maximaal vijfenveertig dagen te verhogen. Reserve-offn in werkelijke dienst geroepen, hebben pas ná zes maanden recht op vacatieverlof. Indien een officier (om redenen van dienst) zijn verlofdagen niet heeft kunnen opnemen, dan kan hij dit nog doen in de eerste drie maanden van het volgende jaar.

Opm.: Officiëren krijgen de treinkosten van hun standplaats naar een door hen gekozen vakantieoord in Polen vergoed, met daarnaast een vakantietoelage van 800 złoty.

(2) Beroepsonderofficiëren

Beroeps-oon hebben recht op dertig dagen verlof en ontvangen een vakantietoelage van 800 złoty. Zij hebben eveneens recht op vrij vervoer naar het door hen gekozen vakantie-adres in Polen.

(3) Langverband-onderofficiëren

Deze oon hebben eenentwintig dagen vakantieverlof per jaar. Voor iedere vakantiedag ontvangen zij 12 złoty voedingsgeld.

(4) Dienstplichtigen

	<u>dpl oon</u>	<u>dpl sldn</u>
Eerste dienstjaar:	9 dagen	7 dagen
Tweede dienstjaar:	12 dagen	10 dagen
Derde dienstjaar :	16 dagen	14 dagen

Dienstplichtige oon met de titel "Voorbeeldig Soldaat" krijgen een extra verlof van vijf dagen. Soldaten met een dergelijke titel krijgen drie dagen extra verlof.

c. Geneeskundige verzorging

(1) De militair geneeskundige verzorging is kosteloos. (ook prothesen en andere hulpmiddelen).

Men onderscheidt de volgende wijzen van verpleging:

- ziekenhuisverpleging (kazerneziekenverblijven, apotheken);
- verzorging thuis van patienten die hun bed niet kunnen verlaten;
- verzorging in hospitalen en sanatoria.

(2) In aanmerking voor geneeskundige verzorging komen:

- alle militairen in werkelijke dienst;
- gepensioneerde of invalide militairen;
- offn en oon gedurende één jaar na het beeindigen van hun diensttijd (echter niet bij ontslag op eigen verzoek), of ontslag als strafmaatregel;
- echtgenote indien niet in staat tot arbeid;
- eigen, geadopteerde, klein- en stiefkinderen tot de leeftijd van zestien jaar waarvan de militair de kosten draagt;
- schoolgaande kinderen tot eenentwintig en studerende kinderen aan een Hogeschool tot vierentwintig jaar;

- andere personen die ten laste komen van een militair alleen met toestemming van de Minister van Defensie.

(3) De Poolse Militair Geneeskundige Dienst beschikt over:

(a) vijf militaire Sanatoria te:

- CHIECHOCINEK (o.a. reuma, kanker, hart)
- LADEK ZDROJ (o.a. zenuwziekten, gynaecologie)
- KRYNICA (o.a. inwendige organen)
- BUSKO-ZDROJ (o.a. bloedvaten, huidziekten, ademhalingsorganen)
- KUDOWA (o.a. bloedziekten, lichte neurotische aandoeningen)

(b) twee tuberculose-Sanatoria

(c) één tuberculose-centrum voor kinderen.

Opm.: Kinderen kunnen slechts te LADEK ZDROJ en CIECHOCINEK verpleegd worden. De bepaling geldt dat ze vergezeld moeten zijn van hun moeder.

(4) De bijdrage in de onkosten voor verblijf in een sanatorium bedraagt:

voor soldaten	15 Zł per dag
voor overige miln	78 Zł per dag
voor familieleden van generaals	25 Zł per dag
voor familieleden van hogere offn	19 Zł per dag
voor familieleden van overige offn	13 Zł per dag
voor familieleden van oon	7 Zł per dag

d. Pensioenregeling

(1) Pensioenen voor beroepsmilitairen, langverbandvrijwilligers en hun familieleden worden uitgekeerd vanwege

- dienstjaren en/of
- invaliditeit

(a) Pensioen vanwege dienstjaren

i De totale verzorging van rijkswege omvat dan:

- pensioen afhankelijk van dienstjaren (minstens vijftien dienstjaren);
- eventuele toelagen;
- vrije geneeskundige verzorging in een bejaarden-tehuis;
- begrafeniskosten.

- ii Het pensioen bedraagt:
- 40% van een "basis", welke wordt verkregen door het laatstgenoten salaris en toelagen samen te voegen;
  - 3% extra voor ieder dienstjaar (zie punt a (2) (a)) boven het gestelde minimum van vijftien dienstjaren tot een maximum van 85% van de "basis".
  - Bij de berekening worden de dienstjaren
    - doorgebracht als piloot (straalvliegtuig), parachutist en lid van een onderzeebootbemanning;
    - doorgebracht aan het front gedurende WO II als lid van het Poolse Volksleger, Poolse militaire formaties in het buitenland of geallieerde eenheden,
    - doorgebracht als partizaan,
    - doorgebracht als lid van de Poolse detachementen betrokken bij de Spaanse Burgeroorlog,
    - doorgebracht bij militaire eenheden die na 9 mei 1945 moesten optreden tegen toen opererende benden, verdubbeld.
  - voor opperofficieren geldt te allen tijde 85% "van de basis".
- iii Pensioentoelagen
- indien de gepensioneerde een onderhoudsplicht heeft t.o.v. kinderen, kleinkinderen of evt. andere (naaste) familieleden.
  - 25% van het pensioen (maandelijks) wanneer de gepensioneerde in het bezit is van één der volgende onderscheidingen:
    - de orde "Bouwer van Volkspolen"
    - het "Grunwaldkruis"
    - de orde "Virtuti Militari"
    - de orde "Banier van de Arbeid"
- iv Het recht op pensioen vervalt, indien de militair veroordeeld wordt tot:
- het verlies van burgerrechten;
  - (oneervol) ontslag uit militaire dienst.

- v Indien uit andere bronnen inkomsten worden verkregen kunnen de pensioenen tot de helft worden teruggebracht.

(b) Invaliditeitspensioen

- i In aanmerking komen de beroepsmilitairen en langverbandvrijwilligers die gedurende hun diensttijd of zes maanden na dienstverlating invalide worden.
- ii Afhankelijk van de mate waarin zij nog in staat zijn om arbeid te verrichten, worden de betrokkenen ingedeeld in drie groepen, nl.:
- groep I : zij die voortdurend hulp van anderen nodig hebben;
  - groep II : zij die niet voortdurend hulp van anderen behoeven;
  - groep III : zij, die weliswaar voor militaire dienst zijn afgekeurd, doch die - zij het in beperkte mate - in een ander beroep arbeid kunnen verrichten.
- iii De hoogte van invaliditeitspensioenen bedraagt:

- (i) Bij een basisloon tot 1200 Zł per maand:

Groep	In en door de dienst	Buiten dienst
I	100%	70%
II	75%	50%
III	50%	40%

- (ii) Bij een basisloon boven 1200 Zł per maand:

I	75%	60%
II	55%	45%
III	40%	30%

- iv Het invalidenpensioen kan worden verhoogd:

- (i) met 5% van het basisloon wanneer betrokkene minstens vijf dienstjaren heeft;
- (ii) met 1% van het basisloon voor ieder dienstjaar meer dan het genoemde minimum van vijf jaar tot een maximum van 10%;
- (iii) met 5% - 20% van het basisloon, wanneer betrokkene in het geheel niet tot arbeid in staat is;

- (iv) met toelage(n) waarop betrokkene evt recht heeft vanwege bepaalde onderscheidingen en/of kostwinnersvergoeding.
- v Wanneer een invalide uit groep III andere inkomsten geniet, wordt het invalidenpensioen dienovereenkomstig verminderd.
- vi De invalide heeft recht op vrije geneeskundige verzorging (zoals genoemd onder punt c.)
- vii Buiten het invaliditeitspensioen voor beroepsmilitairen en langverbandmilitairen, ontvangt ieder militair (elke categorie) een uitkering ineens, indien hij door een dienstongeval in invalidegroep I of II moet worden geplaatst.

Deze uitkering bedraagt één jaar salaris op basis van het laatstgenoten maandsalaris plus evt toelage(n). Bij dood door dienstongeval ontvangen de nabestaande(n) van betrokkene deze uitkering, mits het ongeval niet door grove (eigen) schuld plaats vond.

Opm.: als dienstongeval wordt aangemerkt een ongeval overkomen bij:

- het uitoefenen van functie of taak in opdracht van politieke, sociale of beroepsorganisatie;
- het hulpverlening aan oogst- of andere werkzaamheden ten behoeve van de landbouw;
- pogingen mensenlevens te redden;
- het assisteren van een overheidsfunctionaris bij de uitoefening van diens functie;
- het achtervolgen en/of overweldigen van misdadigers;
- het beschermen van personen en/of goederen tegen misdadigers.

(2) Verzorging van familieleden van overleden militairen

Deze verzorging bestaat uit het uitkeren van een zg. "familierente", deze bestaat uit:

- 30-70% van de basis van het (ouderdoms)pensioen, afhankelijk van het aantal familieleden en de mate waarin verband bestaat tussen het uitoefenen van de functie en het overlijden;
- toeslag van 5-10% afhankelijk van het aantal dienstjaren (zoals dit bij het invaliditeitspensioen geschiedt).

Opm.: Gedurende drie maanden (bij ongeval in en door de dienst zes maanden) wordt het volledig salaris + evt toelagen van de overleden militair aan de familie uitgekeerd. Daarna wordt overgegaan tot uitkering van de familierente.

Tot familieleden worden gerekend:

- echtgenote, indien - invalide, of
  - ouder dan 55 jaar, of
  - zwanger, of
  - één of meer kinderen beneden acht jaar ten laste;
- kinderen, kleinkinderen, broers en/of zusters tot zestien jaar of - indien zij nog naar school gaan - tot vierentwintig jaar en ten laste van de militair kwamen;
- ouders, indien - 65 jaar (vader), of
  - 55 jaar (moeder), of
  - invalide, of
  - zij één of meer kinderen beneden acht jaar ten laste hebben, die normaal ten laste van de overleden militair kwamen.

e. Militaire rust- en vakantie-oorden

(1) Hiertoe behoren:

- (a) Militaire rusthuizen (WDW);
- (b) Seizoen rusthuizen (SNDW);
- (c) Recreatie- en toeristencentra (TOWT);
- (d) Vakantie- en toeristische plaatsen voor week-end verblijf (PWT);
- (e) Kinderkolonies en jeugdkampen (tot veertien jaar onder begeleiding van de ouders).

- (2) In aanmerking voor een verblijf in een dergelijk centrum komen beroeps- en dienstplichtige militairen, hun echtgenoten en kinderen (voorzover zij onder de militaire geneeskundige verzorging vallen), alsmede burgerwerknemers in dienst bij defensie.
- (3) Militairen kunnen gedurende het hele jaar terecht voor het doorbrengen van hun vakantie in één van de rust- of vakantie-oorden.
Familielieden van militairen en burgerwerknemers kunnen voor ten hoogste achtentwintig dagen gebruik maken van de rust- of vakantie-oorden.
- (4) Kosten verbonden aan een verblijf in een rust- of vakantie-oord:
- Beroeps- en dienstplichtige militairen betalen 13 Z $\frac{1}{2}$ per dag;
  - Familielieden van militairen en burgerwerknemers betalen bedragen die afhankelijk zijn van de categorie waartoe de echtgenoot behoort;
  - Voor kinderen afhankelijk van het inkomen der ouders.

(F-6)

Dienstgeheim 5. Personaliaa. Sovjet-Unie

Op 16 december 1972 vonden de volgende bevorderingen plaats:

- (1) Kolgen Petrov, V.I. tot legergeneraal
- (2) Kolgen Pokryshkin, A.I. tot maarschalk van de luchtmacht
- (3) Kolgen Borzov, I.I. C-Marine lsk, tot maarschalk van de luchtmacht
- (4) Kolgen Kharchenko, V.K. C-Genietroepen, tot maarschalk der genie.

(Pers)

Commentaar: (1) Legergeneraal Petrov was sinds 1968 bekend als CS van FEMD, werd in nov '71 bevorderd tot Kolgen en volgde in mei '72 legergen Tolubko (die C-Strategische Raketskn werd) op als commandant van dit belangrijke militaire district.

Petrov is ca 50 jaar oud, en is dus vrij jong tot deze functie opgeklimmen. De bevordering op zich is, gezien het grote aantal div's in dit meest oostelijke militaire district der Sovjet-Unie, normaal te noemen.

Enige voorgangers van Petrov: MSU Malinovsky, later Mindef geworden; legergen Penkovsky, later plv Mindef; legergen Pavlovsky, nu C-Lask; en de eerder genoemde legergeneraal Tolubko.

- (2) Maarschalk van de luchtmacht Pokryshkin, geboren in 1913, was in WO II een succesvol jachtvlieger en werd in 1968 plv C-PVO Strany (territoriale luchtverdediging), en is sinds december '71 Voorzitter van de DOSAAF. Bevordering is mogelijk te zien als beloning voor bewezen diensten.
- (3) Maarschalk van de luchtmacht Borzov, geboren in 1915, is vanaf 1935 steeds bij de marine-lsk ingedeeld geweest.

GEHEIM

Sinds 1962 is hij reeds C-Marinelisk.

Zijn bevordering kan ten doel hebben deze marine-
lisk meer "gewicht" te geven t.o.v. de "varende"
bevelhebbers, waaronder in de afgelopen jaren
enige bevorderingen tot "admiraal v.d. vloot" en
"admiraal v.d. vloot van de Sovjet-Unie" hebben
plaatsgevonden.

- (4) Maarschalk der Genie Kharchenko, leeftijd onbekend,
is reeds sinds 1965 C-Genietroepen.

Zijn benoeming past in het normale patroon, daar
ook zijn voorgangers (Voborev en Proshlyakov), na
enige jaren in deze functie te hebben gediend,
tot deze rang werden bevorderd.

Opgemerkt mag worden dat de rang van legergeneraal
gelijkgesteld kan worden met die van maarschalk van
een wapen of dienstvak, maar eerstgenoemde rang is
voorbehouden aan offn der "verbonden wapens", die
dan nog een uitloop hebben naar MSU.

De maarschalken van wapens of dienstvakken hebben als
hoogst bereikbare rang nog die van hoofdmaarschalk.

De rang: "admiraal van de vloot der Sovjet-Unie" is
gelijkwaardig aan die van MSU.

Hoofdstuk F: Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Confidentieel

1. Sovjet-Uniea. Infiltratiemogelijkheden via landverhuizerstransporten vanuit de Sovjet-Unie naar West-Duitsland

In het kader van de familieherenigingsactiviteiten hebben tijdens het afgelopen jaar tot eind november meer dan 3000 landverhuizers van Duitse afkomst de Sovjet-Unie verlaten. Alleen reeds in november bedroeg dit aantal 1588. In 1971 kregen 1145 personen toestemming tot repatriëring; in 1970 bedroeg dit aantal slechts 340. Intussen zouden nog eens 1300 personen van Duitse afkomst toestemming hebben gekregen de Sovjet-Unie te verlaten. Volgens de ambassade van West-Duitsland in Moskou wonen nog circa 40.000 Sovjetburgers van Duitse afkomst in de Sovjet-Unie die naar West-Duitsland willen vertrekken en die aan de door West-Duitsland terzake gestelde voorwaarden voldoen.

Opmerkingen: In het verleden is gebleken dat de Oostblok-inlichtingendiensten, met name de Sovjet KGB, en de voorgangers daarvan, landverhuizers naar het Westen, voor zover zij deze geschikt achtten en vat op hen konden krijgen in verband met persoonlijke omstandigheden, hebben geworven voor inlichtingendoeleinden. Deze personen kunnen onder andere dienst doen als toekomstige bronnen, levende brievenbussen, dekadressen en als koeriers of verschaffers van veilige onderkomens. Tot dusverre zijn dezerzijds nog geen wervingsgevallen met betrekking tot genoemde Duitse landverhuizers bekend geworden, doch er dient rekening mee te worden gehouden dat zowel inbouw als werving van landverhuizers voor inlichtingendoeleinden door zowel KGB (INU) als door GRU heeft plaatsgevonden. In dit verband is het interessant op te merken, dat reeds met Duitse landverhuizers uit de Sovjet-Unie, welke vóór het uitbreken van de vijandelijkheden tussen de Sovjet-Unie en Duitsland in juni 1941 naar Duitsland reisden, identieke ervaringen werden opgedaan.

2. Oost-Duitsland

Confidentieel

a. Veiligheidsmaatregelen in het kader van het door West-Duitsland met Oost-Duitsland gesloten verkeersverdrag

Uit diverse bronnen is gebleken dat, zeer waarschijnlijk op initiatief van het MfS (ministerie voor staatsveiligheid), door Oost-Duitsland maatregelen zijn genomen, welke de persoonlijke contacten tussen burgers van beide staten, welke door het verkeersverdrag zijn mogelijk geworden, beperken. Als gevolg hiervan mogen kaderleden van de partij (SED), staatsambtenaren, leidinggevende medewerkers van officiële organisaties en ander personeel in overheidsdienst geen bezoekers uit West-Duitsland ontvangen en geen telefoongesprekken met het buitenland voeren.

Vorenstaande is door "Neues Deutschland", het centrale orgaan van de SED, indirect bevestigd. Volgens Oostduitse zagslieden mogen overeenkomstige bevolkingsgroepen van West-Duitsland op last van hun regering niet naar landen van het Oostblok reizen. Inmiddels is bekend geworden dat in Oost-Duitsland, onder andere in diverse staatsbedrijven, een groot aantal mondelinge "Selbstverpflichtungen" om zich afzijdig te houden van zogenaamde "Westkontakte" hebben plaatsgevonden. Het is niet bekend of deze verbintenissen geschieden volgens instructies vanuit de top van het regerings- of partij-apparaat van Oost-Duitsland, of dat er sprake was van beslissingen van de plaatselijke veiligheidsorganen (MfS). Zo is het reizen door burgers van Oost-Duitsland in bepaalde gevallen geblokkeerd, doordat plaatselijke partijleidingen de bedrijfsleidingen, welke ook toestemming voor bedoelde reizen moeten geven, verantwoordelijk wilden stellen voor de terugkeer van betrokkenen. Om redenen welke op het gebied van de dienstplicht liggen, wordt aan burgers van Oost-Duitsland tot en met de leeftijd van 26 jaar ook al geen toestemming tot het brengen van bezoeken aan West-Duitsland verleend. Uiteraard wordt gevreesd, dat in geval van toestemming velen niet naar Oost-Duitsland zouden terugkeren.

Bijna gelijktijdig met de door Oost-Duitsland geplande contactbeperkingen, wordt de grensbeveiliging versterkt, onder meer door middel van zogenaamde "Selbstschussapparate" welke met signaalapparatuur zijn verbonden. Deze beveiligingsinrichtingen welke zijn gericht tegen illegale grensoverschrijders zijn op scherp gesteld. Intussen zijn reeds enkele illegale grensoverschrijders door deze apparatuur gedood of gewond. De "Selbstschussapparate" die in de volksmond worden aangeduid als "Todesfallen", zijn een soort van automatische executie-apparatuur. Ze zijn aan elke tweede paal van 3,20 m hoge traliehekken langs de zonegrens bevestigd, door middel van contactdraden met elkaar verbonden en voorzien van trechters welke zijn gevuld met springstof en metaalschroot.

Opmerkingen: Reeds voor de bouw van de Berlijnse muur in 1961, was het bepaalde bevolkingsgroepen van Oost-Duitsland verboden bezoeken te brengen aan West-Berlijn en West-Duitsland.

Hiertoe behoorden leden van de Oostduitse strijdkrachten en van de veiligheidsorganen, leidinggevende medewerkers van de partij (SED) en van het staatsapparaat tot op het niveau van "Kreisleitungen" en "Stadtverwaltungen".

Voor de vrees voor het communistische systeem ondermijnende Westelijke invloeden, onder andere op het gebied van politiek en staatsveiligheid heeft tot gevolg, dat Oost-Duitsland talrijke maatregelen neemt teneinde deze invloeden zoveel mogelijk te beperken. Bezoekers uit het Westen, met name uit West-Duitsland, hebben steeds onder nauwkeurige controle van de "Volkspolizei" en de organen van het MfS gestaan. Het is te verwachten dat in de toekomst, met de toename van het reizigersverkeer vanuit West-Duitsland, de volgens de jongste berichten de tot een sterkte van bijna 130.000 man gestegen zogenaamde "Freiwillige Helfer der Volkspolizei" telkens meer bij controles op reizigers uit het Westen zullen worden ingeschakeld.

Geheim

b. Vorming van toekomstige legale residenten van de militaire inlichtingendienst (VfK)

Waarschijnlijk in verband met de officiële erkenning van Oost-Duitsland door diverse westelijke landen en de als gevolg daarvan in te richten diplomatieke vertegenwoordigingen in de betreffende landen, volgen momenteel 40 officieren van de Nationale Volksarmee te Leipzig een speciale opleiding voor het vervullen van de functie van militair attaché. De opleiding wordt verzorgd door de buitenlandse inlichtingendienst (HVA) van het ministerie voor Staatsveiligheid (MfS) en door het ministerie voor Nationale Verdediging (MfNV).

Opmerkingen: De militaire attaché's van de Oostbloklanden ressorteren onder de militaire inlichtingendiensten van de diverse landen. In het behandelde geval zijn zij dus ondergeschikt aan de VfK (Verwaltung für Koordinierung) van het MfNV. De VfK beschikt over eigen instituten voor de opleiding van inlichtingenpersoneel. Het is daarom opvallend dat de adspirant militaire attaché's volgens het bericht ook door de HVA worden opgeleid.

De HVA van het MfS heeft eigen legale residenties, welke zowel inlichtingen- als veiligheidsfuncties vervullen binnen de officiële diplomatieke vertegenwoordigingen van Oost-Duitsland, welke gescheiden van de militaire inlichtingenvertegenwoordigingen (VfK) werken. Mogelijk heeft de scholing van de toekomstige militaire attaché's bij de HVA o.a. plaats in verband met een bestaande behoefte aan een juist inzicht m.b.t. afbakening van inlichtingentaken van de beide diensten in het buitenland. De politieke inlichtingendienst (MfS) heeft als regel echter de sterkste organisaties en meeste bevoegdheden binnen een diplomatieke vertegenwoordiging van Oost-Duitsland in het buitenland.

GEHEIM

Hoofdstuk G: Diversen

Dienstgeheim

1. NAVO-oefeningen

Rode Ster, 21 januari 1973

In de rubriek: "Internationaal militair overzicht" schrijft Kolonel Ponomarev, na een opsomming van wat er allemaal gaat gebeuren tijdens de oefeningen "Certain Shield" en "Reforger-IV":

".... Westerse waarnemers wijzen er, in een analyse van het doel en het verloop van de oefening Reforger-IV, op dat de organisatoren ervan zich niet alleen als doel gesteld hebben om, zoals officieel werd medegedeeld, "de militaire paraatheid van het atlantische blok op te voeren" en "de eensgezindheid van de NAVO te demonstreren", maar ook om de militaire en politieke positie van de Verenigde Staten binnen het noord-atlantische blok nog meer te versterken. Bovendien wijzen vele persorganen in de BRD en in andere landen op het onverhuld provocatieve karakter van deze nieuwe militaristische actie van de atlantische strategen.

Men maakt er nota bene op de NAVO staven geen geheim van, sterker nog, men benadrukt dat het voornaamste operationeel-tactische doel van de operatie Certain Shield is het "afslaan van agressie uit het Oosten". Hierover berichtte met name het Westduitse persagentschap DPA. Het behoeft geen betoog dat de dreiging van een dergelijke agressie slechts geboren kan worden in de koortsachtige verbeelding van tegenstanders van ontspanning en duurzame vrede in Europa.

Ook het moment waarop de oefening Reforger-IV werd vastgesteld trekt de aandacht. Terwijl momenteel in Helsinki de tweede ronde van het multilateraal overleg begonnen is over de voorbereiding van de Europese Veiligheids Conferentie, terwijl besprekingen over een beperking van strijdkrachten en bewapening in Europa op de agenda staan, klettert de NAVO weer met wapens en pleegt acties, die, zoals de Süddeutsche Zeitung schreef, een "afschrikkings karakter" dragen.

De door de atlantische strategen in het centrale deel van Europa gehouden militaristische demonstratie toont nog eens duidelijk aan dat de leiding van het noord-atlantisch blok blijft handelen volgens reeds lang verouderde sjablonen en met alle middelen probeert een positieve ontwikkeling van de internationale situatie te verhinderen....".

DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika

Geheim

1. Samenvatting

Studentenonlusten in Egypte: In december en begin januari vonden ernstige studentenonlusten plaats, welke aanvankelijk beperkt bleven tot conflicten tussen studenten onderling op de verschillende universiteitscentra. Toen de studenten echter de straat op wilden om te demonstreren tegen het regeringsbeleid ontstond een situatie welke voor het bewind van Sadat gevaarlijk zou kunnen worden; de kans bestond dan namelijk dat de onlusten zouden overslaan op andere groeperingen, zoals militairen en arbeiders. Mede door het politie-optreden werd dit gevaar echter bezworen, zodat het bewind van Sadat ook deze crisis heeft overleefd.

Irak-Tsjechoslowakije; contract wapenleveranties: In december werd met goedkeuring van de Sovjet-Unie een overeenkomst getekend volgens welke Tsjechoslowakije vóór eind 1974 aanzienlijke hoeveelheden militair materiëel zal leveren. Irak zal terugbetalen door de levering van aardolie.

Oostblok wapenleveranties aan Arabische landen: De wapenleveranties der Oostbloklanden vinden gestaag voortgang. Zo ontvingen in de afgelopen maanden Syrië, Irak, Libië en ook Egypte weer aanzienlijke hoeveelheden militair materiëel. Aan Egypte werden voor het eerst sinds het uitwijzen der Sovjets in juli 1972, weer gevechtsvliegtuigen geleverd.

Gevechten tussen Israël en Syrië: Sinds de gebeurtenissen in München, vorig jaar september, is het aantal gewapende acties tussen Israël en Syrië sterk toegenomen. Op acties van Palestijnse commando's werd door Israël steeds fel gereageerd; in de gevechten die daaruit voortvloeiden leden de Syriërs zware verliezen. Inmiddels schijnt Syrië de Palestijnse activiteiten weer aan banden te hebben gelegd, zodat de Israëlische acties het beoogde doel hebben bereikt.

Confidentieel

2. Studentenonlusten in Egypte

Midden december begon er enige onrust te ontstaan op Egyptische universiteiten, als gevolg van tegenstellingen tussen links en rechts georiënteerde studenten. De linkse studenten staan sterk afwijzend tegenover de politiek van de regering en hebben met name ernstige kritiek op de politiek van president Sadat ten aanzien van de Sovjet-Unie. Voorts menen zij dat de "socialistische verworvenheden", welke door de revolutie van Nasser tot stand zijn gekomen, in gevaar dreigen te komen. Hier tegenover staan de rechtse studenten, met sterke invloeden van de Moslim - broeders, welke aandringen op een anticommunistische en anti-Sovjet koers in de Egyptische binnen- en buitenlandse politiek. Toen de tegenstellingen tot steeds grotere vechtpartijen leidden, greep de politie in; er volgden talrijke arrestaties, echter in hoofdzaak onder de linkse studenten, hetgeen weeraanleiding was tot nieuwe protesten. Zolang de ongeregelde heden beperkt bleven tot de universiteiten en de daarbij behorende terreinen, was het optreden van de politie tamelijk gematigd; dit veranderde echter toen de linkse studenten de straat op wilden om ook daar te gaan demonstreren. De rechtse studenten trachtten hen hiervan af te houden door te wijzen op de oorlogstoestand en de noodzaak van discipline en eensgezindheid. De politie slaagde erin om de demonstrerende studenten met harde hand naar de universiteiten terug te dringen. De regering besloot om de universiteiten tot februari te sluiten, teneinde de rust en stabiliteit te doen wederkeren.

Sinds 5 januari is de toestand weer redelijk rustig, doch ongetwijfeld maakt Sadat zich zorgen over de ontevredenheid onder de studenten; hij heeft de Volksvergadering gevraagd een commissie in te stellen welke een onderzoek moet verrichten betreffende de jongste ontwikkelingen aan de universiteiten. (B-2) (Div)

Commentaar: Deze crisis voor het bewind van Sadat is voorlopig althans weer bezworen, waarschijnlijk vooral dank zij het feit dat de studenten geen kans zagen steun te krijgen van industrie-arbeiders en militairen. Angst hiervoor verklaart het harde politie-optreden om uitbreiding der onlusten te voorkomen.

Geheim 3. Irak-Tsjechoslowakije; contract wapenleveranties

Van 4 tot 10 december bracht een Iraakse delegatie van 20 man onder leiding van de minister van defensie Shehab een bezoek aan Tsjechoslowakije. Aan het slot van het verblijf werd door Shehab en de Tsjechoslowaakse minister van buitenlandse handel Bacak een geheime overeenkomst getekend betreffende de levering van militair materiëel ter waarde van \$ 80 mln.

Volgens deze overeenkomst zal Tsjechoslowakije vòòr eind 1974 onder meer het volgende materiëel leveren:

- a. 50 gevechtsvliegtuigen van het type L-39. De levering hiervan moet in juni 1973 beginnen.
- b. 18 meervoudige raketwerpers; waarschijnlijk type BM-21.
- c. 41 luchtdoelkanonnen, kaliber 30 mm.
- d. 100 gepantserde personeelsvoertuigen, type Skot.
- e. een aantal bergingstanks en brugleggende tanks van het type T55.

De betaling voor deze leveranties door Irak zal geschieden door levering van aardolie over een periode van zes jaren.

Inmiddels is reeds een begin gemaakt met de omscholing van Iraakse piloten in Tsjechoslowakije.

Eerder in het jaar had de Tsjechoslowaakse minister reeds een bezoek gebracht aan Moskou; bij die gelegenheid had de Sovjet regering haar goedkeuring gehecht aan de nog af te sluiten transactie tussen Irak en Tsjechoslowakije. (C-2) (R)

Commentaar: Dit bericht vormt een verdere bevestiging en aanvulling op het gestelde in Deel-II, punt 6 van het vorige Maandoverzicht, waarbij o.m. werd gewezen op de spreiding van de lasten van de voor de penetratie noodzakelijke hulpverlening over een zo groot mogelijk aantal Oostbloklanden.

Gunstig voor Irak is de mogelijkheid om de leveranties met olie te kunnen terugbetalen; als gevolg van de nationalisaties in de oliesector kampt Irak namelijk met afzetmoeilijkheden voor haar olie.

Geheim

4. Oostblok wapenleveranties aan Arabische landen

- a. Egypte: Omstreeks half november werden door Sovjet vrachtschepen 93 militaire vrachtauto's, 2 helicopters van het type MI-8 en een hoeveelheid niet gespecificeerde uitrusting in Alexandrië aangevoerd. (B-3) (G)

Op 21 december werd eveneens door een Sovjet schip in Alexandrië het volgende materiëel aangevoerd: 1 MI-8 helicopter met bijbehorende uitrusting, ca 20 stukken geschut (waarschijnlijk 152 mm) en een aantal vrachtauto's. (B-2) (G)

Begin januari werden in genoemde haven door een Sovjet schip 5 kratten ontscheept met waarschijnlijk vliegtuigen van het type MIG-21. (B-3) (G)

- b. Syrië: Door een Tsjechoslowaaks schip werden eind november in Rijeka 16 T-54 tanks ingeladen met als bestemming Latakia; deze zending brengt het totale aantal tanks dat Syrië in de loop van 1972 heeft ontvangen op 170. (C-3) (G)

In december heeft Syrië 2 snelle patrouilleboten uitgerust met Styx raketten ontvangen. (B-3) (G)

- c. Irak: In de maanden november en december vonden Sovjet leveranties van militair materieel voortgang; het betrof o.a. MIG-21 vliegtuigen, tanks en andere militaire voertuigen.

(C-2)(G)

- d. Libië: In de nacht van 23 op 24 november werden door een Oostduits schip in de haven van Benghazi 24 niet-geïdentificeerde tanks uitgeladen. Tijdens deze werkzaamheden was de havenverlichting volledig gedoofd. (B-3) (G)

Commentaar: Uit bovenstaande berichten blijkt dat de wapenleveranties der Oostbloklanden gestaag voortgang vinden; óók aan Egypte, hoewel aan dit land nog op bescheiden schaal. De onder punt a) genoemde MIG-21 toestellen vormen de eerste leverantie van gevechtsvliegtuigen aan Egypte sinds het uitwijzen van de Sovjets in juli vorig jaar.

GEHEIM

Geheim 5. Gevechten tussen Israël en Syrië

Sinds de gebeurtenissen tijdens de Olympische spelen te München is er een duidelijke verheviging te bespeuren van de militaire confrontatie aan de bestandslijnen in Noord-Israël. Na een aantal felle acties tegen Palestijnse bases in Libanon werd de situatie in het Libanees-Israëlische grensgebied spoedig weer rustig, hetgeen niet gezegd kon worden van de situatie op de hoogvlakte van Golan. Met onregelmatige tussenpozen vonden hier wederzijdse beschietingen plaats welke veelal werden gevolgd door acties van de Israëlische luchtmacht tot diep in Syrië. Bij de hieruit voortvloeiende luchtgevechten zijn volgens Israëlische bronnen sinds september vorig jaar 18 Syrische toestellen neergeschoten, zonder dat eigen verliezen werden geleden. De meeste acties verliepen volgens een vast patroon: acties van Palestijnen werden gevolgd door Israëlische represailles hetgeen door de Syriërs met artillerievuur wordt beantwoord, waarna Israëlische vliegtuigen aanvallen uitvoerden op diverse doelen, waarbij aan Syrische zijde zeer zware verliezen werden geleden.

In September werd door de Federatie van Arabische Republieken, bestaande uit Egypte, Libië en Syrië bekend gemaakt dat een aanval op één van de leden der federatie beschouwd zou worden als een aanval op allen. Ondanks de hevige aanvallen die Syrië sindsdien te verduren heeft gehad, kreeg dit land geen steun van de anderen, hetgeen er toe leidde dat Syrië op 15 januari dreigde uit de federatie te zullen treden als er geen actieve steun zou worden verleend door Libië en Egypte. In het begin van januari werd in het officiële orgaan van de Baathpartij ernstige kritiek geleverd op de ongecontroleerde acties van de Palestijnen, welke Syrië steeds bloot stelden aan Israëlische aanvallen met de daarbij gepaard gaande grote verliezen.

Recente berichten melden dat de Syrische regering op 9 januari heeft bevolen dat de Palestijnse commando's zich tot op 15 kilometer van de bestandslijn moeten terugtrekken; verder zouden de Palestijnse bases minstens 5 kilometer verwijderd moeten zijn van Syrische militaire installaties, terwijl zij weer net als vòdr september, voor elke actie welke zij tegen Israël willen ondernemen, toestemming moeten vragen aan de Syrische legerleiding. (B-2) (Div)

- Commentaar: a. De Israëlische luchtmacht blijken nog steeds verre superieur te zijn aan de Syriërs, gezien de resultaten van de vele luchtgevechten welke de afgelopen maanden hebben plaatsgevonden.
- b. De "luchtbrug" vanuit de Sovjet-Unie welke de laatste maanden van het vorige jaar in allerijl grond/luchtmachten naar Syrië zou hebben overgebracht, heeft duidelijk nog niet geleid tot een versterking van de Syrische verdedigingsmogelijkheden tegen luchtaanvallen.
- c. De vele gevechten bleven alle beperkt tot beschietingen met artillerie en tanks en tot acties van de luchtmachten. Overschrijding van de bestandslijn door gronddorpen vond niet plaats. Dit wijst erop dat beide partijen escalatie trachtten te voorkomen.
- d. Syrië staat nog steeds sterk geïsoleerd in de Arabische wereld; ondanks dringende verzoeken om hulp, werd deze door geen enkel Arabisch land verstrekt, ook niet door haar mede-federatieleden.
- e. Elke militaire, of sabotage-actie wordt door Israël met nog meer kracht dan vroeger beantwoord, met het duidelijke doel dat dit er toe zal leiden dat ook in Syrië de bewegingsvrijheid van de Palestijnen sterk aan banden wordt gelegd.
- f. Indien de laatste berichten juist zijn, hebben de Israëlische acties inmiddels tot het beoogde resultaat geleid. De laatste weken is het tenminste opvallend rustig in het betrokken gebied.

DEEL III: Verre Oosten

Confidentieel

1. Samenvatting

De overeenkomst in Parijs tussen Hanoi en Washington is voorafgegaan door de hevigste bombardementen in de oorlog in Indochina. De vraag is nu of het accoord een duurzame vredes-toestand voor Indochina zal bewerkstelligen.

Het sino-sovjet geschil komt ook tot uiting in de betrekkingen tussen China en Japan.

Grote voedseltekorten in het Verre-Oosten leidden tot interne politieke spanningen.

Confidentieel

2. Indochina

Indachtig de woorden van ambassadeur Bunker, dat "those who know do not talk, those who talk do not know", zijn er vele gissingen naar de oorzaken van de impasse in het vredesoverleg in Parijs en van de verheviging van de Amerikaanse bombardementen, die daarna is ontstaan.

De bombardementen in het gebied van Hanoi en Haiphong - de zwaarste sinds het uitbreken van de oorlog - waren vnl gericht op wegen, vliegvelden, spoorwegemplacements, opslagplaatsen, krachtcentrales en militaire kampementen. Zij werden uitgevoerd door B-52 bommenwerpers, F-11s en F-4s.

Van VS zijde werd het verlies van 18 B-52s gemeld. Dit betekent dat ongeveer 98% van de "sorties" van de B-52s succesvol is geweest.

De intensieve Noordvietnamese luchtafweer bestond uit de door radar geleide SA-2 raketten (van Russische afkomst), die ondanks de Amerikaanse elektronische storingen, de vermelde verliezen teweegbrachten op de dicht opeen vliegende en op elkaar volgende B-52 formaties. Ook na de stopzetting van de bombardementen op Hanoi en Haiphong hebben de B-52 bommenwerpers en Zuidvietnamese eenheden intensieve acties op vijandelijke doelen in Zuid-Vietnam voortgezet.

Uit de hevigheid van de bombardementen kan de conclusie worden getrokken, dat de VS Noord-Vietnam géén gelegenheid wilden geven de impasse in het vredesoverleg in Parijs uit te buiten om zich te herstellen van eerder geleden verliezen. De hervatting van de bombardementen zou mede veroorzaakt zijn door de hervatte invoer van oorlogsmateriaal vanuit China in Noord- en Zuid-Vietnam, alsmede door toenemende vijandelijke troepeninfiltraties (B-2)(Div).

In het verleden zou zijn gebleken, dat bombardementen een effectief middel zijn om Noord-Vietnam weer aan de gesprekstafel te krijgen; volgens Amerikaanse bron zou de Noordvietnamese bereidheid tot onderhandelen eind oktober 1972 uitsluitend zijn toe te schrijven aan de uitwerking van bombardementen en de mijnblokkade voor Noordvietnamese havens (B-3)(Gr)

De algemene internationale verontwaardiging over het Amerikaanse optreden en de protestgeluiden en dreigingen van de kant van het Amerikaanse Congres staken af tegen de nogal gematigde reactie van de zijde van China en met name van de Sovjet-Unie. Dit laatste zou blijken uit de koele ontvangsten van de Noordvietnamese delegatie in Peking en Moskou (C-2)(W).

Terwijl de aandacht van de internationale pers voornamelijk gericht bleef op Vietnam en Parijs is de militaire situatie in de andere Indochinese landen gespannen gebleven.

In Kambodja is de militaire activiteit in het gebied bij Pnom Penh toegenomen. Hier is Route 1 enkele mijlen ten oosten van de Mekong aangevallen, mogelijk met steun van Noordvietnamese zijde. Deze aanvallen zijn waarschijnlijk bedoeld om communistische aanvoerlijnen naar Vietnam veilig te stellen en om de bedreiging van logistieke aanvoeren van Zuid-Vietnam naar Pnom Penh via de Mekong te verhogen (B-3)(Div).

In Laos hebben regeringstroepen enkele steden in het zuiden van het land weer in handen. Ongeregelde troepen zijn op 5/6 december Paksong - het handelscentrum voor het Bolovensplateau - binnengetrokken; men verwacht dat zij Noordvietnamese troepen uit het westelijk deel van dit plateau zullen verdrijven. Ten noorden van Bolovens wordt de stad Saravane verdedigd door ongeregelde eenheden tegen sterke Noordvietnamese aanvallen; volgens berichten is de situatie kritiek te noemen. Ter hoogte van de gedemilitariseerde zône zijn regeringstroepen nog steeds bezig het zich sinds mei 1971 in communistische handen bevindende Muong Phalane vrij te maken van vijandelijke eenheden; ten oosten van deze stad bevindt zich de Ho Chi Minh route. Ten noorden van de Vlakte der Kruiken bij Bouam Long is gepoogd de communistische aanvoer d.m.v. luchtaanvallen te belemmeren. Naar het westen toe zijn regeringstroepen er niet in geslaagd bezit te nemen van de stad Sal Phou Khoun.

Nadat Tse Bang in zuid Laos aan de grens met Thailand in handen van communisten was gevallen, is deze stad direct weer door regeringstroepen heroverd.

Terroristische activiteiten in Thailand - die o.a. gesteund worden door Laotianen en Noordvietnamezen en waarbij gebruik wordt gemaakt van Chinese wapens - zijn voornamelijk geconcentreerd in het noordoosten aan de grens met Laos in de provincie Nakhon Phanom (in de buurt van Nakhon Phanom zal het hoofdkwartier van de Amerikaanse Zevende Vloot worden gevestigd na een bestand in Vietnam). (B-2)(Gr).

Ook uit Birma komen berichten van een door China ondersteunde ondergrondse verzetsbeweging van de Birmaanse CP in het noordoosten van het land; vanuit dit dunbevolkte deel van Birma zou deze beweging in zuidelijke richting trekken naar gebieden nabij de grens met Laos (C-2)(W).

Commentaar: De koele ontvangsten die voor de Noordvietnamese delegatie door China en de Sovjet-Unie zijn gegeven, moeten mede worden gezien in het licht van het sino-sovjet conflict; beide gastheren hebben hun gasten uit Hanoi hun respectievelijk ongenoegen kenbaar gemaakt over Hanoi's bezoek aan de ander. Ondanks de aanhoudende militaire activiteiten in Indochina blijkt nu tóch een accoord tot stand te zijn gekomen. Het blijft echter nog steeds een vraag of dit accoord - waarbij Laos, Kambodja en Thailand ten nauwste zijn betrokken, getuige ook de bezoeken van generaal Haig aan deze landen voordat het accoord tot stand kwam - van duurzame aard zal zijn.

Confidentieel

3. Het Sino-Sovjet geschil

In de verhouding met de Sovjet-Unie is de laatste maanden geen verbetering waar te nemen: de Sovjet delegatie bij het grensoverleg in Peking heeft China tot nog toe reeds drie ontwerpen voor een niet-aanvalsverdrag aangeboden. Deze voorstellen zijn onbeantwoord gebleven, terwijl China - o.m. in de Verenigde Naties - ieder Sovjet voorstel op het gebied van ontwapening als onvolledig kenmerkt (B-2)(R).

De ontwikkeling in de verhouding van China met Japan wekt wrevel op bij de Sovjet-Unie: het vooruitzicht op Chinese olieleveranties aan Japan, de mogelijkheid, dat nauwere economische, technologische en wellicht militaire betrekkingen zullen worden aangeknoopt tussen China en Japan, zijn de oorzaak. De Sovjet irritatie komt o.a. tot uiting in de verharding van haar standpunt t.o.v. de Koerillenkwestie, waarin Japan's standpunt door China wordt gesteund (B-3)(W).

Commentaar: Gezien de aantrekkelijke economische mogelijkheden, die Japan zowel in China als in de Sovjet-Unie heeft en het grote surplus op haar betalingsbalans, zal Japan in het komende jaar tot samenwerking met de twee communistische burens komen. Het ziet er naar uit, dat zij daarbij in het Sino-Sovjet geschil zal worden betrokken.

Confidentieel

4. Voedseltekorten

Uit China, India, Indonesië, Bangla Desh en Birma komen berichten over een slechte rijst oogst, voornamelijk veroorzaakt door droogte. De ontstane tekorten leidden tot hogere prijzen, graanaankopen (o.a. door India in de VS), internationale steun (o.a. aan Bangla Desh, voor een deel uit de VS) en in een aantal landen reeds tot interne politieke spanningen.

In India is de "honger" sterk verspreid en zijn de distributiekkanalen voor rijst voor een deel verstoort. De pro-Moskou CP van India is begonnen premier Gandhi te bekritisieren op haar agrarisch beleid (B-2)(R).

In Indonesië worden ernstige en blijkbaar onverwachte rijsttekorten door oppositionele groeperingen als aanleiding gebruikt om het distributie-apparaat te bekritisieren, te eisen dat er een onderzoek naar corruptie wordt ingesteld en de Chinezen van economische manipulaties te beschuldigen (B-2)(Gr).

Commentaar: Gezien het feit, dat de VS weer in staat zijn hun graanoverschotten te leveren aan de tekortkomende landen, bestaat de mogelijkheid dat de leveranties worden betrokken in het politieke beleid; gegeven de wederzijdse wens van India en de VS tot betere betrekkingen te komen, zou dit een middel kunnen zijn tot realisering van die wens. Hierbij dient wel te worden bedacht, dat de Indiase economische afhankelijkheid van de Sovjet-Unie groot is en dat de behoefte aan graanimport per oogst sterk kan verschillen.